شرح

الخلاصة الحسناء

في أذكار الصباح و المساء

อธิบายหนังสือ

ในเรื่อง บทสรุปอันวิจิตร

บทรำลึกยามเช้า & ยามเย็น

ประพันธ์และอธิบายโดย

เชค ดร.ศอลิห์ อิบนุ อับดิลลาฮ์
อิบนุ หะมะดิน **อัลอุศ็อยมีย์**

- ขออัลลอฮ์ทรงโปรดอภัยโทษและปกป้องท่าน -

แปลโดย
อับดุลวาริซ พงศ์เพ็ญชัย

มุนาดิยา
(Munadiya)

สแกนด้วย CamScanner

شَرْحُ

الخُلاصَةُ الحَسْناءُ

فِي أَذْكَارِ الصَّبَاحِ وَ المَسَاءِ

อธิบายหนังสือ

ในเรื่อง **บทสรุปอันวิจิตร**

บทรำลึกยามเช้า & ยามเย็น

ประพันธ์และอธิบายโดย

เชค ดร.ศอลิห์ อิบนุ อับดิลลาฮ์

อิบนุ หะมะดิน **อัลอุศ็อยมีย์**

- ขออัลลอฮ์ทรงโปรดอภัยโทษและปกป้องท่าน -

แปลโดย

อับดุลวาริซ พงศ์เพ็ญชัย

มุนาดิยา

(Munadiya)

สแกนด้วย CamScanner

ชื่อหนังสือ : อธิบายหนังสือ คุลาเศาะตุล หัสนาอ์ ฟีอัซการ อัศเศาะบาห์ วัลมะสาอ์ (บทสรุปอันวิจิตรในเรื่องบทรำลึกยามเช้าและยามเย็น) ฉบับที่ 1

ชื่อหนังสือภาษาอาหรับ : شرح الخلاصة الحسناء في أذكار الصباح والمساء

ผู้ประพันธ์หนังสือ (ต้นฉบับ) : เชค ดร. ศอลิห์ อิบนุ อับดิลลาฮ์ อิบนุ หะมะดิน อัลอุศ็อยมีย์

ผู้ทำการอธิบาย : เชค ดร. ศอลิห์ อิบนุ อับดิลลาฮ์ อิบนุ หะมะดิน อัลอุศ็อยมีย์ (ซึ่งเป็นการอธิบายหนังสือในโครงการ ((อุศูลุลอิลม์)) ปีที่ 6 ประจำปีฮิจญ์เราะห์ศักราชที่ 1438/1439)

ผู้รับผิดชอบต้นฉบับ : สำนักงานเชคศอลิห์ อัลอุศ็อยมีย์

แปล : อับดุลวาริซ พงศ์เพ็ญชัย

ตรวจทานภาษาอาหรับ : อามีร อนุกูล

ตรวจทานภาษาไทย : ทีมงาน Sisters in Deen

บรรณาธิการ : อบูมูฮัมหมัด คอลีล

ภายใต้การกำกับดูแลโดย มุนาดิยา(Munadiya)

ทางองค์กรไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการนำข้อความบางส่วนของหนังสือเล่มนี้
เพื่อการเผยแพร่ และอ้างอิง แต่จำเป็นต้องอ้างอิงที่มาของหนังสือ
และทางองค์กรสงวนสิทธิ์ในการจัดพิมพ์เป็นรูปเล่ม
ยกเว้นในกรณีที่ได้รับการยินยอมจากองค์กรแล้วเท่านั้น

สแกนด้วย CamScanner

คำนำ

الْحَمْدُ للهِ نَحْمَدُه ونستعينُه ونستغفرُه ونعوذُ باللّهِ من شرورِ أنفسِنا ومن سيئاتِ أعمالِنا مَن يَهْدِهِ اللهُ فلا مُضِلَّ له ومَن يُضْلِلْ فلا هادِيَ له وأشهدُ أن لا إله إلا اللهُ وحدَه لا شريكَ له وأشهدُ أنَّ مُحَمَّدًا عبدُه ورسولُه. أما بعد:

การรำลึกถึงอัลลอฮ์ คือ หนึ่งในอิบาดะฮ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด คือ สิ่งที่ประมวลไว้ด้วยความดีมากมาย มีหลักฐานทั้งจากกิตาบุลลอฮ์และซุนนะฮ์ของท่านร่อซูล ﷺ ที่บ่งชี้ถึงความประเสริฐของการรำลึกถึงอัลลอฮ์และส่งเสริมให้มนุษย์นั้นให้ความสำคัญตลอดจนเอาใจใส่กับการรำลึกถึงพระองค์ นอกจากนี้ยังมีตัวบทที่อัลลอฮ์ได้ทรงเจาะจงพูดถึงบรรดาผู้ที่รำลึกถึงพระองค์อย่างมากมาย ดังเช่นที่อัลลอฮ์ ﷻ ตรัสว่า

﴿يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ ٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ ذِكۡرٗا كَثِيرٗا﴾

“โอ้บรรดาผู้ศรัทธาเอ๋ย! จงรำลึกถึงอัลลอฮ์โดยการรำลึกอย่างมากมาย” (อัลอะฮ์ซาบ 41)

﴿قُضِيَتِ ٱلصَّلَوٰةُ فَٱنتَشِرُواْ فِي ٱلۡأَرۡضِ وَٱبۡتَغُواْ مِن فَضۡلِ ٱللَّهِ وَٱذۡكُرُواْ ٱللَّهَ كَثِيرٗا لَّعَلَّكُمۡ تُفۡلِحُونَ﴾

“ต่อเมื่อการละหมาดได้สิ้นสุดลงแล้ว ก็จงแยกย้ายกันไปตามแผ่นดิน และจงแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์และจงรำลึกถึงอัลลอฮ์ให้มาก ๆ เพื่อว่าพวกเจ้าจะได้รับชัยชนะ” (อัลญุมุอะฮ์ 10)

สแกนด้วย CamScanner

﴿وَٱلذَّٰكِرِينَ ٱللَّهَ كَثِيرًا وَٱلذَّٰكِرَٰتِ أَعَدَّ ٱللَّهُ لَهُم مَّغۡفِرَةً وَأَجۡرًا﴾

"บรรดาผู้รำลึกถึงอัลลอฮ์อย่างมากที่เป็นชายและหญิงนั้น อัลลอฮ์ได้ทรงเตรียมไว้สำหรับพวกเขาแล้ว ซึ่งการอภัยโทษและรางวัลอันใหญ่หลวง" (อัลอะฮ์ซาบ 35)

เพราะเหตุใดกัน ? เพราะนี้คือสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงทำให้เป็นเรื่องง่ายสำหรับมนุษย์ทุกคน โดยพวกเขาสามารถที่จะทำอิบาดะฮ์อันประเสริฐนี้ได้ตลอดเวลา แม้จะไม่มีความพร้อมด้านอื่น ๆ ก็ตาม แต่หากมนุษย์คนใดที่ลิ้นของเขายังพูดได้ เขาก็ย่อมสามารถทำอิบาดะฮ์นี้ได้ ในขณะที่อัลลอฮ์ทรงบัญญัติการรำลึกถึงพระองค์ให้เป็นเรื่องง่ายแก่บ่าวนั้น ยิ่งไปกว่านั้นอิบาดะฮ์นี้กลับมีข้อดีที่ส่งผลกับบ่าวนานับประการ

﴿ٱلَّذِينَ ءَامَنُواْ وَتَطۡمَئِنُّ قُلُوبُهُم بِذِكۡرِ ٱللَّهِۗ أَلَا بِذِكۡرِ ٱللَّهِ تَطۡمَئِنُّ ٱلۡقُلُوبُ﴾

"บรรดาผู้ศรัทธา และจิตใจของพวกเขาสงบด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์ พึงทราบเถิด! ด้วยการรำลึกถึงอัลลอฮ์เท่านั้นทำให้จิตใจสงบ" (อัรเราะอ์ดุ 28)

ท่านนบีมูฮัมหมัด ﷺ ได้กล่าวว่า

كَانَ رَسُولُ اللهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَسِيرُ فِي طَرِيقِ مَكَّةَ فَمَرَّ عَلَى جَبَلٍ يُقَالُ لَهُ جُمْدَانُ فَقَالَ: ((سِيرُوا هَذَا جُمْدَانُ سَبَقَ الْمُفَرِّدُونَ)) قَالُوا: وَمَا الْمُفَرِّدُونَ يَا رَسُولَ اللهِ قَالَ: ((الذَّاكِرُونَ اللهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتُ))

รายงานโดยท่านอบูฮุรอยเราะฮ์ رضي الله عنه ว่า "ครั้งหนึ่ง ท่านร่อซูลุลลอฮ์ ﷺ กำลังเดินบนถนนสู่มักกะฮ์ และได้เดินผ่านภูเขาลูกหนึ่งมีชื่อว่าญุมดาน ท่านจึงกล่าวว่า : **"จงเดินไปยังรวดเร็ว นี่คือผู้เขาญุมดาน เหล่าอัลมุฟัรริดูน ได้รุกหน้าไปแล้ว"** พวกเขา (บรรดาศอฮาบะฮ์) กล่าวว่า : "อัลมุฟัรริดูนคือ

สแกนด้วย CamScanner

อะไรหรือโอ้ท่านเราะซูลุลลอฮ์? ท่านตอบว่า : **"คือกลุ่มชายและหญิงที่มักจะระลึกถึงอัลลอฮ์อยู่เสมอ"** (บันทึกโดยมุสลิม 2676, 2062)

ท่านนบี ﷺ ได้อธิบายสถานะของบรรดาผู้ที่มักจะระลึกถึงอัลลอฮ์บ่อยครั้ง ซึ่งพวกเขามีเอกลักษณ์เฉพาะตัวและนำหน้าผู้อื่นในการได้รับสถานะอันสูงส่งในสวนสวรรค์และท่านเปรียบพวกเขากับภูเขาญุมดาน ซึ่งมีเอกลักษณ์เฉพาะที่ต่างจากภูเขาลูกอื่น ๆ ที่มันนั้นมีขนาดที่สูงและยาวประมาณ 100 กิโลเมตร รวมถึงการที่ภูเขาลูกนี้นั้นตั้งอยู่อย่างเอกเทศจากภูเขาลูกอื่น ๆ

รวมไปถึงหลักฐานอื่นอีกมากหมาย สิ่งนี้จึงบ่งชี้ว่า "การรำลึกถึงอัลลอฮ์" นั้น เป็นหนึ่งในอิบาดะฮ์ที่ยิ่งใหญ่ของอิสลาม เป็นสาเหตุที่นำมาซึ่งความสุขและความสงบของหัวใจ เป็นหนึ่งในสาเหตุของความสำเร็จ, ความดีงามและการยืนหยัด เป็นเกราะป้องกันสำคัญของผู้ศรัทธาต่อภัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นภัยจากมนุษย์, ญินหรือไสยศาสตร์

แท้จริงแล้ว บทรำลึกในศาสนานั้นมีมากมายตามที่มีแบบอย่างทั้งจากกุรอ่านและหะดีษ แต่หนึ่งในบทรำลึกที่ทรงพลังและมีคุณค่าที่สุดในศาสนานั้น คือ "บทรำลึกยามเช้าและยามเย็น" ที่อัลลอฮ์สั่งใช้ให้เรากล่าวบทดุอาอ์เหล่านี้ในช่วงเวลาเริ่มต้นของยามเช้าและยามเย็น อันเนื่องจากหากท่านพิจารณา ท่านจะพบถึงความหมายอันยิ่งใหญ่ที่อัลลอฮ์ทรงบรรจุไว้ในบทดุอาอ์เหล่านี้ไม่ว่าจะเป็นการยอมจำนนต่ออัลลอฮ์, การสรรเสริญ, การขอความช่วยเหลือ, การขอความคุ้มครองต่อพระองค์และอื่น ๆ อีกมากมาย

เหตุนี้เอง หากบ่าวคนใดเริ่มวันและคืนของเขาด้วยกับบทรำลึกเหล่านี้ เขาจะได้อยู่ใต้ร่มเงาการดูแลของพระองค์ตลอดเวลา ไม่ว่าจะอยู่แห่งหนใด หรือในห้วงเวลาใดก็ตาม นี่คือหนึ่งในความโปรดปรานอันใหญ่ที่อัลลอฮ์ทรงมอบให้แก่มนุษย์ หากเราไตร่ตรอง

แต่เป็นเรื่องน่าเศร้าที่ผู้คนจำนวนมากกลับละเลยและขาดวินัย

สแกนด้วย CamScanner

ในการรักษา "บทรำลึกยามเช้าและยามเย็น" ทั้ง ๆ ที่อิบาดะฮ์นี้ คือ หนึ่งในอิบาดะฮ์ที่อัลลอฮ์ส่งเสริมให้มนุษย์กระทำและเป็นอิบาดะฮ์ที่อัลลอฮ์ทำให้เป็นเรื่องที่ง่ายดายแก่มนุษย์

และน่าเศร้ายิ่งกว่าที่ในหมู่ผู้อ่านบทรำลึกยามเช้าและยามเย็นนั้นกลับมีจำนวนน้อยมากที่พวกเขาจะรู้และเข้าใจความหมายและเป้าหมายบทรำลึกเหล่านี้จริง ๆ

ดังนั้นในฐานะความจริงใจ (นะศีหะฮ์) ของเราที่ต้องมีต่อพี่น้องมุสลิมจำเป็นที่เราจะต้องปฏิบัติ 2 ประการ คือ

- ส่งเสริมหรือกระตุ้นให้มุสลิมตื่นตัวและหันมารักษา "บทรำลึกยามเช้าและยามเย็น"
- อธิบายและให้ความรู้ต่อความหมายและเป้าหมายของบทรำลึกยามเช้าและยามเย็นให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้คนนั้นเข้าใจและอ่านดุอาอ์เหล่านี้อย่างมีคุณภาพ

หนังสือ "บทสรุปอันวิจิตรในเรื่องบทรำลึกยามเช้าและยามเย็น" เป็นหนึ่งในหนังสือที่ทรงคุณค่าที่ประพันธ์และอธิบายโดย เชค ดร. ศอลิห์ อิบนุ อับดิลลาฮ์ อิบนุ หะมะดิน อัลอุศ็อยมีย์ (สมาชิกสภาอุลามาอ์อาวุโสแห่งราชอาณาจักรซาอุดิอาระเบียและคณาจารย์สอน ณ มัสยิดหะรอมทั้งสอง) ซึ่งเป็นหนังสือที่มาอธิบายความหมายต่าง ๆ ของบทรำลึกยามเช้าและยามเย็นเพื่อให้มวลมุสลิมทั้งหลายนั้นได้เข้าใจและทราบถึงคุณค่าและความลับที่ซ่อนอยู่ในบทรำลึกยามเช้าและยามเย็นต่าง ๆ เพื่อให้มุสลิมนั้นสามารถอ่านดุอาอ์เหล่านี้ได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น

ขออัลลอฮ์ ﷻ ประทานความดีงามและความสำเร็จให้กับผู้ประพันธ์หนังสือเล่มนี้และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ขอพระองค์โปรดอภัยโทษให้กับเราแก้ไขในสิ่งที่เราผิดพลาดและปรับปรุงมันให้ดียิ่งขึ้น ขอพระองค์โปรดให้การงานนี้ตั้งอยู่บนเจตนาที่บริสุทธ์เพื่อพระองค์ ให้การงานนี้เป็นพยานแก่เราในวันกิยามะฮ์ และขอให้มุสลิมทุกคนได้รับประโยชน์จากการงานนี้

สแกนด้วย CamScanner

ไม่ทางตรงก็อ้อม ไม่ช้าก็เร็วด้วยเถิด

ทีมบรรณาธิการ

12 มิถุนายน พ.ศ. 2567

ตรงกับ 6 ซุลฮิจญะฮ์ ฮ.ศ. 1445

ณ เมืองแห่งผู้เป็นที่รัก มะดีนะฮ์ มุเนาวะเราะฮ์

สแกนด้วย CamScanner

สารบัญ

สแกนด้วย CamScanner

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَٰنِ الرَّحِيمِ

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกยามเช้า

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

بِسْمِ اللهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيْمِ

บทรำลึกยามเช้า (อัซการุศเศาะบาห์) :

และเวลาของมันเริ่มตั้งแต่ฟัจญ์รที่สองปรากฏขึ้นจวบจนถึงดวงอาทิตย์ขึ้น

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) ได้เริ่มสารของเขาด้วยกับอัลบัสมะละฮ์[1] โดยกล่าวจำกัดไว้แค่บัสมะละฮ์อย่างเดียวเท่านั้น เพื่อเป็นการปฏิบัติตามแบบอย่างที่มีปรากฏในอัซซุนนะฮ์ของท่านนบี ในการส่งจดหมายของท่าน และการส่งสารของท่านนบี ﷺ ไปยังบรรดากษัตริย์ทั้งหลาย และบรรดางานประพันธ์ต่าง ๆ ก็ดำเนินไปตามแนวทางของสิ่งนี้

หลังจากนั้นท่านผู้ประพันธ์ก็กล่าวว่า ***"บรรดาบทรำลึกยามเช้า (อัซการุศเศาะบาห์)"*** โดยกล่าวเริ่มเวลาเช้าก่อนกลางคืน เพราะเวลากลางวันนั้นนำหน้าก่อนกลางคืน อัลลอฮ์ ตะอาลา ตรัสว่า

---

[1] เสริม : ซึ่งก็คือคำว่า بسم الله الرحمن الرحيم -ผู้แปล

สแกนด้วย CamScanner

﴿وَلَا ٱلَّيۡلُ سَابِقُ ٱلنَّهَارِۚ﴾

"และกลางคืนก็จะไม่ล้ำหน้ากลางวัน" [ยาซีน : 40]

ฉะนั้นแล้ว เวลากลางวันจึงมาก่อนเวลากลางคืนและการกล่าวถึงเรื่องอะห์กาม (บทบัญญัติ) ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับช่วงเวลาเช้านั้น จึงสมควรที่จะถูกกล่าวก่อนสิ่งที่เกี่ยวกับเวลากลางคืนจากบรรดาอะห์กาม (บทบัญญัติ) ต่าง ๆ

และส่วนหนึ่งจากบทบัญญัติต่าง ๆ เหล่านั้นก็คือ : บทรำลึกยามเช้า (อัซการุศเศาะบาห์) เมื่อเทียบกับบทรำลึกในตอนเย็น (อัซการุลมะสาอ์) แล้ว บทรำลึกยามเช้านั้นจะเกี่ยวข้องกับอะห์กามต่าง ๆ ในเวลากลางวัน และบทรำลึกยามเย็นนั้นเกี่ยวข้องกับอะห์กามต่าง ๆ ในเวลากลางคืน

และคำว่าอัซก๊าร (الأَذْكَارُ) คือ : พหูพจน์ของคำว่า ซิกร์ (ذِكْرٌ) โดยจุดประสงค์ของคำนี้เวลากล่าวไว้เดี่ยว ๆ คือ : การรำลึกถึงอัลลอฮ์ (ذِكرُ اللهِ)

และคำว่า "การรำลึกถึงอัลลอฮ์ (ذِكرُاللهِ)" ทางด้านบทบัญญัติมีความหมายว่า :

هُوَ حُضُوْرُ اللهِ وَإِعْظَامُهُ فِي الْقَلْبِ وَفِي اللِّسَانِ أَوْ أَحَدِهِمَا

"การนึกถึงอัลลอฮ์และเทิดเกียรติพระองค์ ทั้งในหัวใจและลิ้น หรืออันหนึ่งอันใดจากอวัยวะทั้งสองนี้"

และส่วนหนึ่งจากองค์รวมของบทอัซก๊ารต่าง ๆ ที่ให้กล่าวอยู่เป็นประจำทางด้านบทบัญญัตินั้นก็คือ : อัซก๊ารยามเช้า

และยามเช้า (الصَّبَاحُ) คือ : ชื่อของช่วงแรกของกลางวัน ชั่วโมงแรกของเวลากลางวันจึงถูกเรียกว่า : ยามเช้า (الصَّبَاحُ) เวลาเช้าจึงไม่ได้ครอบคลุมทั้งหมดของตอนกลางวัน เป็นเวลาที่เฉพาะจากเวลาของ

สแกนด้วย CamScanner

ตอนกลางวัน

ในบันทึกของอบูดาวูด, อัตติรมิซีย์และอิบนุมาญะฮ์ จากหะดีษของท่านอุษมาน อิบนุ อัฟฟาน ﷺ มีรายงานว่า แท้จริงท่านนบี ﷺ กล่าวว่า **“ไม่มีบ่าวคนใดที่กล่าวในยามเช้าของทุกวันและยามเย็นของทุกคืนว่า :**

بِسْمِ اللهِ الَّذِيْ لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ...

ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ที่ไม่มีสิ่งใดจะให้ภัยอันตรายโดยมีพระนามของพระองค์อยู่...” จนกระทั่งจบบทรำลึกบทนี้

ประเด็นก็คือ : ท่านนบีได้กำหนดให้ยามเช้า (الصَّبَاحُ) คือส่วนหนึ่งของเวลากลางวัน และท่านได้กำหนดเวลายามเย็น (المَسَاءُ) คือส่วนหนึ่งของเวลากลางคืน

และจุดเริ่มต้นของยามเช้านั้น : จะเริ่มตั้งแต่ ***“เวลาฟัจญร์ปรากฏขึ้น”*** และเป้าหมายของคำว่า “เวลาฟัจญร์” เวลากล่าวไว้เดี่ยว ๆ นั้นจะหมายถึง “เวลาฟัจญร์ที่สอง (الفَجْرُ الثَّانِيْ)” เพราะคือเวลาที่มีการเกี่ยวโยงกับบรรดาอะห์กามต่าง ๆ เช่น : เวลาละหมาดฟัจญร์และเป็นเวลาเริ่มของการถือศีลอดในวันนั้น อันเนื่องจากเวลาของทั้งสองนี้จะเริ่มต้นตั้งแต่ฟัจญร์ที่สองปรากฏขึ้น ฉะนั้นแล้ว เวลาของยามเช้าจึงเริ่มตั้งแต่การปรากฏขึ้นของฟัจญร์ที่สอง

และสัญญาณของฟัจญร์ที่สอง คือ : แสงสีขาวที่สาดส่องอยู่บนฟากฟ้าโดยทอดเป็นแนวนอน และสิ่งนี้ก็เป็นการจำแนกระหว่างมันกับเวลาฟัจญร์ที่หนึ่งและเวลาฟัจญร์ที่สองจะถูกเรียกว่า “ฟัจญร์แท้ (الفَجْرُ الصَّادِقُ)” และเวลาฟัจญร์ที่หนึ่งจะถูกเรียกว่า “ฟัจญร์ปลอม (الفَجْرُ الكَاذِبُ)”

สแกนด้วย CamScanner

และข้อแตกต่างระหว่างทั้งสองมีอยู่สองนัยด้วยกัน :

นัยที่หนึ่ง : เวลาฟัจญร์แท้นั้น (ซึ่งก็คือฟัจญร์ที่สอง) แสงของมันจะปรากฏขึ้นเป็นแนวนอน แต่ในส่วนของเวลาฟัจญร์ปลอมนั้น (ซึ่งก็คือฟัจญร์ที่หนึ่ง) แสงของมันจะปรากฏขึ้นเป็นแนวตั้งสูงไปยังท้องฟ้า

ฉะนั้นแล้ว ในเวลาฟัจญร์แท้นั้น แสงของมันจะปรากฏทอดเป็นแนวนอนอยู่บนท้องฟ้า แต่ในส่วนของเวลาฟัจญร์ปลอม แสงของมันจะปรากฏทอดเป็นแนวตั้งสูงไปยังท้องฟ้า

นัยที่สอง : แสงของเวลาฟัจญร์แท้นั้น จะยังคงสว่างเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ และจะไม่มีความมืดตามหลังมาอีก แต่ในส่วนของเวลาฟัจญร์ปลอม แสงของมันจะน้อยและหลังจากนั้นมันก็จะถูกความมืดปกคลุมตามท้ายอีก แล้วฟัจญร์แท้ก็จะปรากฏหลังจากนั้นอีกทีหนึ่ง

และจุดสิ้นสุดของยามเช้า คือ : ***“เมื่อดวงอาทิตย์ปรากฏขึ้น”*** เพราะการปรากฏของดวงอาทิตย์นั้นคือการเปลี่ยนแปลงครั้งแรกที่เกิดขึ้นภายหลังจากการปรากฏของฟัจญร์ที่สอง ฉะนั้นแล้ว เมื่อฟัจญร์ที่สองปรากฏขึ้นปรากฏการณ์ที่หนึ่งของเวลากลางวันก็ได้เริ่มต้นขึ้นแล้ว และปรากฏการณ์นี้จะไม่หายไป นอกจากภายหลังจากที่ดวงอาทิตย์ได้ปรากฏขึ้นมา ฉะนั้นเมื่อดวงอาทิตย์ขึ้น ช่วงเวลากลางวันก็ได้เปลี่ยนถ่ายสู่ปรากฏการณ์ที่สอง

ชาวอาหรับนั้นจะกำหนดช่วงเวลาต่าง ๆ ให้แก่กลางวันและกลางคืนโดยพิจารณาจากปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานั้น ชาวอาหรับมีเวลากลางวันอยู่สิบสองชั่วโมง และอีกสิบสองชั่วโมงสำหรับเวลากลางคืนและจุดประสงค์ของคำว่า “ช่วงเวลา (السَّاعَةُ)” ในทัศนะของพวกเขาคือ : ระยะเวลาหนึ่งที่มีคุณลักษณะที่เฉพาะ

สแกนด้วย CamScanner

ตัวอย่างเช่น : ชาวอาหรับมีช่วงเวลา (السَّاعَةُ) ของกลางวันช่วงเวลาหนึ่งที่เขาเรียกกันว่า : "อัลฮาญิเราะฮ์ (الهَاجِرَةُ)" ซึ่งช่วงเวลานี้จะอยู่ในตอนที่แดดร้อนจัด[2] และมีช่วงเวลาของกลางคืนช่วงหนึ่งที่เรียกว่า : "อัสสะหัร (السَحَرُ)" ซึ่งก็คือระยะเวลาที่เกิดขึ้นระหว่างเวลาฟัจญร์แท้กับฟัจญร์ปลอม

และส่วนหนึ่งจากองค์รวมของช่วงเวลาเหล่านั้น ณ ที่ชาวอาหรับก็คือ : ช่วงเวลาของยามเช้า ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่จะเกิดขึ้นตั้งแต่ฟัจญร์ที่สองปรากฏจวบจนดวงอาทิตย์ขึ้น แล้วพอดวงอาทิตย์ขึ้น ช่วงเวลาอีกช่วงหนึ่งก็ได้เริ่มต้น ซึ่งก็คือ : ช่วงเวลาสาย "อัฎฎุฮา (الضُّحَى)" ซึ่งจะค่อย ๆ เริ่มทีละนิด หลังจากนั้นก็จะยิ่งสว่างขึ้นเรื่อย ๆ

และจุดเริ่มต้นของการกล่าวบทอัซก๊ารต่าง ๆ ที่ต้องรักษาอยู่เป็นประจำในยามเช้านั้นก็คือ : ช่วงภายหลังจากที่เสร็จสิ้นจากละหมาดฟัจญร์แล้ว เพราะถึงแม้เวลาของการอ่านจะเริ่มตั้งแต่การปรากฏขึ้นของแสงฟัจญร์ที่สอง แต่การปฏิบัติของบรรดาชาวสะลัฟนั้นบ่งชี้ถึงรูปแบบนี้[3] เพราะแท้จริงแล้วท่านอบูอัมร์ อัลเอาซาอีย์ ได้ระบุไว้ว่า ชาวสะลัฟนั้นจะใช้ช่วงระหว่างอาซานฟัจญร์กับอิกอมะฮ์ และระหว่างช่วงอะซานมัฆริบกับอิกอมะฮ์หมดไปกับการฟื้นฟูด้วยการกล่าวอิสติฆฟาร (ขออภัยโทษ) และการกล่าวตัซเบียะห์ (สรรเสริญอัลลอฮ์) เพราะระหว่างทั้งสองช่วงเวลานั้นจะถูกฟื้นฟูด้วยกับการรำลึกถึงอัลลอฮ์แบบทั่วไป ซึ่งก็คือ : การกล่าวอิสติฆฟารต่ออัลลอฮ์ และการกล่าวตัซเบียะห์ต่อพระองค์ ดังนั้นแล้ว บรรดาบทอัซก๊ารที่ถูกบัญญัติให้กล่าว

---

[2] เสริม : ประมาณเวลาสาย 10 โมง ถึง 11 โมง-ผู้แปล

[3] เสริม : ว่าเวลาของการอ่านอัซก๊ารนั้นเริ่มหลังละหมาดฟัจญร์เสร็จ-ผู้แปล

สแกนด้วย CamScanner

ทั้งในยามเช้าและยามเย็น จะถูกเริ่มกล่าวภายหลังจากละหมาดทั้งสองเวลาเสร็จแล้ว (หมายถึงเวลาฟัจญร์และเวลามัฆริบ-ผู้แปล)

และสิ่งนี้ก็ถูกกระทำเรื่อยมาจนถึงยุคสมัยเมื่อไม่นานมานี้ เพราะมีผู้คนในมาตุภูมิของพวกเรา พวกเขาจะไม่จดจ่ออยู่กับการอ่านอัลกุรอานภายหลังจากอะซานเวลาฟัจญร์เสร็จ และภายหลังจากอะซานเวลามัฆริบก็เช่นกัน แต่พวกเขาจะจดจ่ออยู่กับการกล่าวตัซเบียะห์และกล่าวอิสติฆฟาร จนกระทั่งทำการอิกอมะฮ์ละหมาดฟัจญร์ หรืออิกอมะฮ์ละหมาดมัฆริบ ท่านอบูอัมร์ได้รายงานสภาพการณ์นี้ของเหล่าชาวสะลัฟไว้ ประหนึ่งว่าเป็นอิจญ์มาอ์ (มติเอกฉันท์) ที่ยังคงหลงเหลือการปฏิบัติเรื่อยมา จวบจนผู้คนเริ่มอ่อนแอลงและขนบธรรมเนียม, การงานของพวกเขาก็เข้ามาปะปนชีวิตพวกเขา (จนทำให้พวกเขาละทิ้งรูปแบบการปฏิบัติเช่นนี้-ผู้แปล)

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 1

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّيْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِيْ وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوْءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوْءُ لَكَ بِذَنْبِيْ فَاغْفِرْ لِيْ، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ إِلَّا أَنْتَ (مَرَّةً وَاحِدَةً)

"โอ้อัลลอฮ์ พระองค์ท่านคือพระผู้อภิบาลของข้าพระองค์ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะอย่างแท้จริง นอกจากพระองค์ท่าน พระองค์ทรงสร้างข้าพระองค์มา ข้าพระองค์เป็นบ่าวชายของพระองค์ และข้าพระองค์จะอยู่บนสนธิสัญญาของพระองค์และคำมั่นสัญญาของพระองค์ เท่าที่ข้าพระองค์มีความสามารถ ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองจากพระองค์ให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายของสิ่งที่ข้าพระองค์ก่อไว้ ข้าพระองค์รู้คุณต่อความโปรดปรานของพระองค์ที่มีให้แก่ข้าพระองค์ และข้าพระองค์ยอมรับต่อบาปของข้าพระองค์ ดังนั้นแล้ว ขอต่อพระองค์ได้ทรงโปรดอภัยโทษให้แก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด เพราะแท้จริงแล้ว ไม่มีผู้ใดที่จะอภัยบาปทั้งหลายได้นอกจากพระองค์เท่านั้น". [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

สแกนด้วย CamScanner

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่หนึ่งจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่บ่าวกล่าวดุอาอ์ที่ว่า : ((اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّيْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِيْ...)) จนกระทั่งจบดุอาอ์บทนี้ และให้กล่าวดุอาอ์บทนี้ ***"หนึ่งครั้ง"***

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏในหะดีษของท่านชัดด๊าด อิบนุ เอาส์ ﷺ ในบันทึกของท่านอัลบุคอรีย์

และสำนวนที่ถูกระบุในตัวบทนี้เป็นสำนวนสำหรับผู้ชาย แต่ในส่วนของสตรีนั้นให้นางกล่าวดุอาอ์บทนี้ด้วยสำนวนที่กล่าวว่า ((وَأَنَا أَمَتُكَ)) ***"และข้าพระองค์เป็นบ่าวหญิงของพระองค์"*** เพราะการกล่าวของนางถึงตัวนางนั้น ต้องเป็นสำนวนที่เหมาะสมกับสภาพของนาง

มีหะดีษเศาะเฮียะห์ที่รายงานจากท่านอบูฮุร็อยเราะฮ์และสะอี๊ด อิบนุลมุสัยยับ ที่นอกจากบทดุอาอ์บทนี้ ยังมีการเปลี่ยนสำนวนการกล่าวถึงสตรีให้เหมาะสมกับเพศของนาง ฉะนั้นแล้ว จึงไม่สมควรที่จะกล่าวถึงตัวของนางด้วยกับสำนวนที่ว่า ((وَأَنَا عَبْدُكَ)) **"และข้าพระองค์เป็นบ่าวชายของพระองค์"** ตัวอย่างหนึ่งของเรื่องนี้ก็คือหะดีษของท่านอิบนุมัสอู๊ดในบันทึกของอิหม่ามอะหมัดที่มีรายงานถึงดุอาอ์ที่กล่าวว่า : ((اَللَّهُمَّ إِنِّيْ عَبْدُكَ وَابْنُ عَبْدِكَ، اِبْنُ أَمَتِكَ...)) **"โอ้อัลลอฮ์ แท้จริงข้าพระองค์เป็นบ่าวชายของพระองค์ ลูกชายของบ่าวชายของพระองค์ ลูกชายของบ่าวหญิงของพระองค์..."**

ประเด็นก็คือ ถ้าหากว่าคำว่า ((الأَمَةُ)) "บ่าวหญิง" ให้ความหมายว่า ((العَبْدُ)) "บ่าวชาย" ได้ ในบทดุอาอ์นี้ก็จะไม่กล่าวว่า ((اِبْنُ أَمَتِكَ)) **"ลูกชายของบ่าวหญิงของพระองค์"** อย่างแน่นอน ดังนั้นแล้ว เวลาที่สตรีจะกล่าวดุอาอ์บทนี้ ก็ให้กล่าวด้วยสำนวนว่า :

สแกนด้วย CamScanner

((اَللَّهُمَّ إِنِّيْ أَمَتُكَ وَابْنَةُ عَبْدِكَ، ابْنَةُ أَمَتِكَ))

“โอ้อัลลอฮ์ แท้จริงข้าพระองค์เป็นบ่าวหญิงของพระองค์ ลูกสาวของบ่าวชายของพระองค์ ลูกสาวของบ่าวหญิงของพระองค์...”

และคำกล่าวในดุอาอ์บทนี้ที่ว่า : **((وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ))** ***“และข้าพระองค์จะอยู่บนสนธิสัญญาของพระองค์และคำมั่นสัญญาของพระองค์”*** **นั้น จุดประสงค์ของสนธิสัญญากับคำมั่นสัญญา** ณ จุด ๆ นี้คือ : สิ่งที่มีปรากฏในซูเราะฮ์อัลฟาติหะฮ์นั่นเอง ซึ่ง *“สนธิสัญญา”* ที่ปรากฏอยู่ในซูเราะฮ์อัลฟาติฮะห์ก็คือ :

﴿ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ﴾

“ขอพระองค์ทรงแนะนำพวกข้าพระองค์ซึ่งทางอันเที่ยงตรง” [อัลฟาติหะฮ์ : 6]

และความหมายของคำว่า “คำมั่นสัญญา” ที่มีอยู่ในซูเราะฮ์อัลฟาติฮะห์คือ :

﴿صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ﴾

“(คือ) ทางของบรรดาผู้ที่พระองค์ได้ทรงโปรดปรานแก่พวกเขา มิใช่ในทางของพวกที่ถูกกริ้ว และมิใช่ทางของพวกที่หลงผิด” [อัลฟาติหะฮ์ : 7]

ดังที่มีปรากฏใน “เศาะเฮียะห์มุสลิม” จากหะดีษของท่านอบีฮุรัยเราะฮ์ ﷺ ที่เป็นที่เลื่องลือ สิ่งนี้แหละคือสนธิสัญญาและคำมั่นสัญญาที่บ่าวต้องกล่าวซ้ำทวนอยู่ทุกเมื่อเชื่อวัน มิหนำซ้ำแล้ว เขาจะต้องกล่าวทุกเช้าเย็นอย่างเป็นประจำอยู่ครั้งแล้วครั้งเล่าเสียด้วยซ้ำ

สแกนด้วย CamScanner

และคำกล่าวในดุอาอ์ที่ว่า ((مَا اسْتَطَعْتُ)) *“เท่าที่ข้าพระองค์มีความสามารถ”* นั้นหมายถึง โดยเป็นการพิจารณาตามสนธิสัญญาที่ได้ให้ไว้แก่พระองค์ : หมายความว่า “เท่าที่พอจะมีความสามารถกระทำตามที่ได้ทำสนธิสัญญาไว้” และโดยพิจารณาตามคำมั่นสัญญา หมายถึง : เท่าที่พอจะมีความสามารถในการได้รับคำสัญญาและฉกฉวยมันไว้.

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 2

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ، أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، وَلاَ تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ (مَرَّةً وَاحِدَةً)

"โอ้ผู้ทรงชีวิน ผู้ทรงดำรงกิจการงานด้วยตัวพระองค์เอง ด้วยกับความเมตตาของพระองค์ท่านที่ข้าพระองค์ขอความช่วยเหลือ ขอพระองค์ทรงโปรดปรับปรุงกิจการงานทั้งหมดให้แก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด และขอพระองค์ทรงโปรดอย่าได้ปล่อยให้ข้าพระองค์จัดการดูแลตัวข้าพระองค์เอง แม้เพียงแค่พริบตาเดียวก็ตาม". [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่สองจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่ผู้กล่าวบทอัซก๊ารทำการกล่าวดุอาอ์ที่ว่า : ((**يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ...**)) จนกระทั่งจบดุอาอ์บทนี้ และให้กล่าว ***"หนึ่งครั้ง"***

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏในบันทึกของอันนะซาอีย์ ใน "อัสสุนันอัลกุบรอ" จากหะดีษของท่านอะนัส ﷺ ด้วยสายรายงานที่มีสถานะหะซัน

และดุอาอ์ของท่านนบี ﷺ นั้นก็หยุดอยู่ที่คำว่า :

สแกนด้วย CamScanner

((وَلاَ تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِيْ طَرْفَةَ عَيْنٍ)) ส่วนการกล่าวเพิ่มเติมของใครบางคนที่เขากล่าวว่า ((وَلاَ أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ)) "และแม้แต่ที่เล็กน้อยกว่าสิ่งนี้ก็ตาม" สำนวนที่เสริมมานี้ไม่มีรากฐานปรากฏ อันเนื่องจากว่าไม่มีรายงานจากท่านนบี ﷺ

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 3

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي وَآمِنْ رَوْعَاتِي اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوْذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي (مَرَّةً وَاحِدَةً)

“โอ้อัลลอฮ์ ข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ท่านซึ่งความปลอดภัยทั้งในดุนยาและอาคิเราะฮ์ โอ้อัลลอฮ์ ข้าพระองค์ขอการอภัยโทษต่อพระองค์และความปลอดภัยในการปฏิบัติตามศาสนาของข้าพระองค์ และการดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ของข้าพระองค์ และการอบรมสั่งสอนครอบครัวของข้าพระองค์ และการรักษาทรัพย์ของข้าพระองค์ โอ้อัลลอฮ์ ทรงปกปิดข้อผิดพลาดต่าง ๆ ของข้าพระองค์ และทรงให้ข้าพระองค์ปลอดภัยจากความหวาดกลัวทั้งหลาย โอ้อัลลอฮ์ ขอพระองค์ทรงคุ้มครองข้าพระองค์จากเบื้องหน้าของข้าพระองค์ จากเบื้องหลังของข้าพระองค์ จากเบื้องขวาของข้าพระองค์ และจากเบื้องซ้ายของข้าพระองค์และข้าพระองค์ขอความคุ้มครองด้วยความยิ่งใหญ่ของพระองค์

สแกนด้วย CamScanner

ให้พ้นจากการได้รับภยันตรายจากทางด้านล่างของข้าพระองค์”. [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่สามจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า ซึ่งก็คือการที่บ่าวกล่าวดุอาอ์ที่ว่า : ((**اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ...**)) จนกระทั่งจบดุอาอ์บทนี้ และให้กล่าว ***“หนึ่งครั้ง”***

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏในหะดีษของท่านอับดุลลอฮ์ อิบนุ อุมัร ﷺ ในบันทึกของอบูดาวูด

และคำกล่าวในดุอาอ์บทนี้ที่ว่า : ((**وَأَعُوْذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي**)) ***“และข้าพระองค์ขอความคุ้มครองด้วยความยิ่งใหญ่ของพระองค์ให้พ้นจากการได้รับภยันตรายจากทางด้านล่างของข้าพระองค์”*** นั้น ท่านวะเกียะอ์ อิบนุ อัลญัรรอห์ (หนึ่งในคนรายงานหะดีษบทนี้) กล่าวว่า : *“กล่าวคือ การโดนธรณีสูบ ((الخَسْفُ))”* หมายถึง ถูกสูบลงไปอยู่ใต้ดิน

ดังนั้นแล้ว การถูกภยันตรายจากทางด้านล่างนั้นหมายถึง : “การถูกธรณีสูบ” ซึ่งสิ่งนี้คือสิ่งที่ผู้คนในยุคก่อนรู้จักกัน

แต่ในยุคปัจจุบันนี้ การถูกภยันตรายจู่โจมจากทางด้านล่างนั้นมันก็มี “การดึงท่อนบน” ((النَّسْفُ)) เข้าข่ายอยู่ในความหมายนี้ด้วยเช่นกัน เพราะมันคือการนำเอาสิ่งที่ทำให้บ่าวขาดครึ่งท่อนมาวางตั้งไว้ด้านล่างของเขา กล่าวคือ : สิ่งที่จะทำให้เขาขาดครึ่งท่อน และฉีกท่อนบนของเขาเป็นผุยผง

สแกนด้วย CamScanner

- ดังนั้น "การฉีกท่อนบน" ((النَّسْفُ)) นั้นก็คือ การกระชากจากทางด้านบน

- และ "ธรณีสูบ" ((الخَسْفُ)) นั้นก็คือ การฉุดดึงจากทางด้านล่าง

ซึ่งทั้งสองสิ่งนี้ก็คือความหมายของ "การถูกภยันตรายจู่โจม" ((الإِغْتِيَالُ))

ฉะนั้นแล้ว การถูกภยันตรายจู่โจมจากทางด้านล่างนั้น จึงมีอยู่สองชนิดด้วยกัน :

- **ชนิดที่หนึ่งก็คือ** "ธรณีสูบ" ((الخَسْفُ))
- **ชนิดที่สองก็คือ** "การดึงท่อนบน" ((النَّسْفُ)) ซึ่งก็คือการทำให้ขาดครึ่งท่อน โดยที่ท่อนบนกระจัดกระจายปลิวว่อนอยู่ในอากาศ และส่วนหนึ่งจากสิ่งนี้ก็คือ สิ่งที่ทุกวันนี้เขาเรียกกันว่า "กับดักระเบิด" หรือ "การวางระเบิด" ((الأَلْغَامُ)) ฉะนั้นแล้ว "กับดักระเบิด" ก็คือการจู่โจมจากทางด้านล่าง (แล้วระเบิดขึ้นข้างบน-ผู้แปล) แต่ว่า "กับดักระเบิด" นั้นอยู่ในความหมายของคำว่า ((النَّسْفُ)) และไม่ได้อยู่ในความหมายของคำว่า ((الخَسْفُ))

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 4

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

اللَّهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيْكَهُ، أَشْهَدُ أَلَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِيْ، وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ (مَرَّةً وَاحِدَةً)

"โอ้อัลลอฮ์ ผู้ทรงรอบรู้โลกแห่งความเร้นลับและโลกเปิดเผย ผู้ทรงเนรมิตชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน พระผู้อภิบาลของทุกสรรพสิ่งและสิ่งที่พระองค์ทรงมีอำนาจปกครอง ข้าพระองค์ขอปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะอย่างแท้จริง นอกจากพระองค์เท่านั้น ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์ ให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายของตัวข้าพระองค์เอง จากความชั่วร้ายของชัยฏอนและจากชิริกของมัน". [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่สี่จากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่ผู้กล่าวบทอัซก๊ารทำการกล่าวดุอาอ์ที่ว่า :

((اللَّهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ...))

สแกนด้วย CamScanner

จนกระทั่งจบดุอาอ์บทนี้ และให้กล่าว ***“หนึ่งครั้ง”***

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏจากหะดีษของท่านอบูฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ ในบันทึกของท่านอบูดาวูดและอัตติรมิซีย์ โดยเป็นสายรายงานที่มีสถานะเศาะเฮียะห์

และคำกล่าวที่ปรากฏในตอนท้ายหะดีษที่กล่าวว่า : ***((وَشِرْكِهِ))*** ***“จากชิริกของมัน”*** อ่านได้สองแบบด้วยกัน :

- **แบบที่หนึ่ง :** ใส่สระกัสเราะฮ์ที่ (ش) และใส่สระสุกูนที่ (ر) จึงอ่านได้ว่า ***((وَشِرْكِهِ))***
- **แบบที่สอง :** ใส่สระฟัตฮะห์ที่อักษร (ش) และอักษร (ر) จึงอ่านได้ว่า ***((وَشَرَكِهِ))***

การอ่านแบบที่หนึ่ง (وَشِرْكِهِ) มาจากคำว่า ((الشِّرْكُ))

และการอ่านแบบที่สอง (وَشَرَكِهِ) มาจากคำว่า ((الشَّرَكَ))

ซึ่งคำว่า ((الشِّرْكُ)) นั้นมีความหมายว่า : การนำเอาสิ่งหนึ่งสิ่งใดจากสิทธิของอัลลอฮ์ไปมอบให้แก่สิ่งอื่นจากพระองค์

และคำว่า ((الشَّرَكَ)) นั้นหมายถึง : ตาข่ายของชัยฏอน เพราะรากศัพท์ของคำว่า ((الشَّرَكَ)) นั้นมันมีความหมายว่า “ตาข่ายที่ผู้ล่าใช้ล่าเหยื่อ” และตาข่ายของชัยฏอนก็คือ แผนการของมัน ที่มันใช้ล่อจับลูกหลานอาดัมเพื่อที่จะทำให้ลูกหลานอาดัมหลงผิดจากหนทางของอัลลอฮ์ และส่วนหนึ่งจากตาข่ายของมันก็คือ : การทำชิริก

ดังนั้นแล้ว สายรายงานของสำนวนที่สองจึงครอบคลุมกว่าของสายรายงานที่หนึ่ง

และสิ่งใดที่มีอยู่ในประเภทเดียวกันนี้นั้น สิ่งนั้นคือ ซุนนะฮ์ที่มีหลายแบบ กล่าวคือ ซุนนะฮ์ที่ให้บ่าวกระทำบางครั้งก็แบบหนึ่ง และอีกบางหนก็

สแกนด้วย CamScanner

อีกแบบหนึ่ง ไม่ให้รวมทั้งสองแบบแล้วทำพร้อมกัน ฉะนั้นในบางครั้งก็ให้กล่าวจากบทดุอาอ์บทนี้ว่า ((وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ)) *"และจากความชั่วร้ายของชัยฏอนและชิริกของมัน"* และบางครั้งก็ให้เขากล่าวว่า ((وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرَكِهِ)) *"และจากความชั่วร้ายของชัยฏอนและกับดักของมัน"* และห้ามนำสองสำนวนนี้กล่าวรวมกัน เนื่องด้วยข้อตัดสินชี้ขาดที่ว่า ท่านนบี ﷺ ไม่ได้อ่านแบบนี้ เพราะถ้าหากท่านนบีได้อ่านไว้แบบนั้น ผู้รายงานหะดีษก็จะต้องรายงานไว้ว่า ท่านนบีได้กล่าวดุอาอ์นี้ว่า ((وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ وَشَرَكِهِ)) *"และจากความชั่วร้ายของชัยฏอนและชิริกของมัน และกับดักของมัน"* แต่ทว่า สายรายงานได้ถูกจำกัดสำนวนไว้แค่หนึ่งจากสองสำนวน (ที่อยู่ในแต่ละสายรายงาน-ผู้แปล) จึงหมายถึง บางที (นบี-ผู้แปล) กล่าวสำนวนหนึ่งและบางทีก็กล่าวอีกสำนวนหนึ่ง พอเป็นเช่นนี้แล้ว ทำให้รู้ได้ทันทีว่า ดุอาอ์บทนี้มีอยู่สองสายรายงานด้วยกัน

และทั้งสองสายรายงานนี้ อยู่ในสถานะของซุนนะฮ์ที่มีหลายแบบที่ปรากฏอยู่ในจุด ๆ เดียว (หมายถึง ตัวอิบาดะฮ์เดียวแต่สามารถทำได้หลายแบบ-ผู้แปล)

และทัศนะที่ดีที่สุดในเรื่องของซุนนะฮ์ที่มีหลายแบบนั้นก็คือ : ให้บ่าวกระทำอย่างเดียวในเวลาหนึ่ง และกระทำอีกอย่างในอีกเวลาหนึ่ง ซึ่งสิ่งนี้คือการเลือกของท่านอิบนุตัยมียะฮ์ รุ่นหลาน ในกฎเกณฑ์ที่แยกเดี่ยวไว้ของท่าน และท่านอบุลฟะรัจญ์ อิบนุเราะญับ ก็ได้เลือกทัศนะตามท่าน โดยปรากฏในหนังสือ "เกาะวาอิด" ของท่านที่เป็นที่รู้กัน.

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 5

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

رَضِيْتُ بِاللهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِيْنًا، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا (ثَلَاثَ مَرَّاتٍ)

"ข้าพระองค์พอใจให้อัลลอฮ์เป็นพระผู้อภิบาล พอใจที่มีอิสลามเป็นศาสนา และพอใจที่มีมูฮัมหมัด صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ เป็นนบี". [ให้กล่าวสามครั้ง]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่ห้าจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่ผู้กล่าวบทอัซก๊ารทำการกล่าวดุอาอ์ที่ว่า : ((**رَضِيْتُ بِاللهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِيْنًا...**)) จนกระทั่งจบดุอาอ์บทนี้ และให้กล่าว ***"สามครั้ง"***

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏในบันทึกของท่านอบูดาวูดและอันนะซาอีย์ ในหนังสือ "สุนัน อัลกุบรอ" ของท่าน และบันทึกโดยอิบนุมาญะฮ์จากหะดีษของชายคนหนึ่งที่คอยรับใช้ท่านนบี ﷺ ซึ่งเป็นหะดีษที่มีสถานะหะซัน และท่านอิบนุหะญัรได้มาเสริมสถานะของสายรายงานหะดีษนี้ให้แข็งแรงขึ้น ในหนังสือ "ฟัตฮุลบารีย์" ของท่าน

และสำนวนที่เป็นที่ยึดถือในตอนท้ายของดุอาอ์บทนี้ก็คือ

สแกนด้วย CamScanner

((وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا)) "และพอใจที่มีมูฮัมหมัด ﷺ เป็นนบี" และมีปรากฏในบางสายรายงานด้วยสำนวนที่กล่าวว่า ((وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ رَسُوْلًا)) "และพอใจที่มีมูฮัมหมัด ﷺ เป็นร่อซูล" ซึ่งเป็นสำนวนที่ไม่ถูกต้อง ฉะนั้น สำนวนที่เป็นที่ยึดถือนั้นก็คือสำนวนที่กล่าวถึงท่านนบี ﷺ โดยให้สถานะการเป็นนบี.

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 6

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

بِسْمِ اللهِ الَّذِيْ لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ (ثَلَاثَ مَرَّاتٍ)

"ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ที่ไม่มีสิ่งใดจะเป็นโทษภัยในขณะที่มีพระนามของพระองค์ ทั้งสิ่งที่อยู่ในผืนแผ่นดิน และอยู่บนฟากฟ้า และพระองค์คือผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงรอบรู้ยิ่ง". [ให้กล่าวสามครั้ง]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่หกจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่ผู้กล่าวบทอัซก๊ารทำการกล่าวดุอาอ์ที่ว่า : ((**بِسْمِ اللهِ الَّذِيْ لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ...**)) จนกระทั่งจบดุอาอ์บทนี้ ให้กล่าว ***"สามครั้ง"***

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏจากหะดีษของท่านอุษมาน ﵁ ในบันทึกของอัตติรมิซีย์และอิบนุมาญะฮ์ ซึ่งมีสถานะหะซัน

และในดุอาอ์บทนี้เป็นหลักฐานบ่งชี้ว่า : ภัยร้ายจะถูกปัดเป่าออกไปด้วยกับพระนามของอัลลอฮ์ ดังที่ความดีงามจะถูกนำมาด้วยกับพระนามของอัลลอฮ์

สแกนด้วย CamScanner

ตัวอย่างเช่น : การกล่าว *“บิสมิลลาฮ์”* ในตอนเริ่มรับประทานอาหารและตอนดื่มน้ำนั้น ก็คือการนำมาซึ่งความดีงาม ด้วยการขอให้ได้รับความจำเริญ (บะเราะกะฮ์) ของอาหาร

ฉะนั้นแล้ว “พระนามของอัลลอฮ์” นั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์สองประการด้วยกันใน เวลาที่กล่าวพระนามของพระองค์ อันได้แก่ :

ประโยชน์ที่หนึ่ง : นำมาซึ่งความดีงาม กล่าวคือ ขอให้ได้รับความดีงาม

ประโยชน์ที่สอง : ความชั่วร้ายทั้งหลายจะถูกปัดเป่าออกไปด้วยพระนามของพระองค์

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 7

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ (عَشْرَ مَرَّاتٍ)

"ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะอย่างแท้จริง นอกจากอัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว ไม่มีภาคีใดสำหรับพระองค์ อำนาจทั้งหลายและการสรรเสริญทั้งมวลนั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์เพียงผู้เดียว และพระองค์คือผู้ทรงเดชานุภาพเหนือทุกสิ่ง". [ให้กล่าวสิบครั้ง]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่เจ็ดจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่ผู้กล่าวบทอัซกัารทำการกล่าวดุอาอ์ที่ว่า : ((**لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ...**)) จนกระทั่งจบดุอาอ์บทนี้ โดยให้กล่าว ***"สิบครั้ง"***

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏจากหะดีษของท่านอบีอัยยาช อัซซุเราะกีย์ ﵁ ในบันทึกของท่านอบูดาวูด และอันนะซาอีย์ ในหนังสือ "อัสสุนัน อัลกุบรอ" และบันทึกโดยท่านอิบนุมาญะฮ์ และสายรายงานมีสถานะ

สแกนด้วย CamScanner

เศาะเฮียะห์[4]

และบทดุอาอ์บทนี้ให้บ่าวทำการกล่าวสิบครั้ง โดยถือว่ามันคือบทรำลึกของยามเช้า และในตอนอ่านอัซกีารยามเย็นก็เช่นเดียวกัน ให้เขากล่าวสิบครั้ง

และมีหะดีษปรากฏในอัศเศาะเฮียะห์ทั้งสอง (บุคอรีย์และมุสลิม) ว่า บทรำลึกนี้ให้ทำการกล่าวหนึ่งร้อยครั้ง โดยอยู่ในประเภทของบรรดาอัซกีาร ของกลางวันและกลางคืน

อัซกีารของกลางวันและกลางคืนนั้น คือช่วงเวลาที่เพิ่มเติมจาก ช่วงเวลาของอัซกีารยามเช้าและอัซกีารยามเย็น เพราะยามเช้านั้นคือ : ช่วงหนึ่งของเวลากลางวัน และยามเย็นนั้นคือ : ช่วงหนึ่งของเวลากลางคืน ฉะนั้นแล้ว บทอัซกีารที่เจาะจงอยู่เฉพาะในช่วงเช้ากับช่วงเย็น จะไม่ให้นำมาอ่านในช่วงเวลาอื่นจากช่วงเวลาของทั้งสอง แต่ในส่วนของอัซกีารที่อยู่ในช่วงกลางวันและกลางคืนนั้น สามารถนำมากล่าวในช่วงเวลาใดก็ได้ ถึงแม้ว่าจะเป็นช่วงเวลาของยามเช้าและยามเย็นก็ตาม

ขยายความในเรื่องนี้ก็คือ : บ่าวคนใดก็ตามที่ประสงค์จะกล่าว :

لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

โดยการจำกัดจำนวนไว้ที่สิบครั้งนั้น ช่วงเวลาของการจำกัดจำนวนนี้

---

[4] เสริม : ข้อความเสริมจากต้นฉบับอื่น : "มีการขัดแย้งกันในชื่อของผู้รายงานหะดีษบทนี้ บางทัศนะกล่าวว่า คือ : ท่านอิบนุ อัยยาช (บุตรของอัยยาช) บางทัศนะกล่าวว่า คือ : ท่านอบู อัยยาช (พ่อของอัยยาช) และทัศนะที่ถูกที่สุดคือ : ท่านอบู อัยยาช อัซซุเราะกีย์ ท่านฮาฟิศ อบูอะหมัด อัลฮากิมได้ให้น้ำหนักไว้และท่านอบูบิชร์ อัดดูลาบีย์เช่นกัน ดังนั้นหะดีษบทนี้คือหะดีษของอบู อัยยาช อัซซุเราะกีย์ และสายรายงานของหะดีษนี้นั้นเศาะเฮียะห์"-ผู้แปล

สแกนด้วย CamScanner

คือช่วงยามเช้าและยามเย็น

ดังนั้นหากใครนำบทรำลึกนี้ไปกล่าวสิบครั้งในช่วงเวลาอื่นจากช่วงเช้ากับช่วงเย็น เท่ากับเขาไม่ได้ปฏิบัติตามการกล่าวซิกรุลลอฮ์ในรูปแบบที่กำหนดไว้ ถึงแม้ว่ามันจะเป็นสิ่งที่อนุญาตตามหลักการก็ตาม เพราะจะกลายเป็นส่วนหนึ่งจากการรำลึกถึงอัลลอฮ์โดยทั่วไปแทน แต่หากเขาต้องการจะให้เป็นการรำลึกถึงอัลลอฮ์โดยเป็นรูปแบบที่ถูกกำหนด ถูกสั่งใช้ไว้นั้นจะถือว่าไม่ใช่

แต่ในส่วนของจำนวนหนึ่งร้อยครั้งนั้น จำนวนนี้ก็เป็นจำนวนที่เปิดกว้างให้กล่าวได้ทั้งในตอนกลางวันและตอนกลางคืน หมายความว่า หากเขาจะกล่าวหนึ่งร้อยครั้งในช่วงเช้า หรือจะกล่าวหนึ่งร้อยครั้งในช่วงเย็น ดังกล่าวนี้เป็นที่อนุญาต แต่ทว่า หากใครต้องการที่จะกล่าวในตอนเช้าแค่สิบครั้งและกล่าวให้ครบหนึ่งร้อยในช่วงเวลาที่เหลือของวันนั้น ๆ ก็เท่ากับเขาจะได้ผลบุญของผู้ที่กล่าวหนึ่งร้อยครั้ง.

ประเด็นก็คือ : ท่านจะต้องรู้ว่าอัซก๊ารยามเช้านั้นเป็นช่วงเวลาที่สั้นกว่าอัซก๊ารในตอนกลางวัน และเวลาของอัซก๊ารยามเย็นนั้นก็สั้นกว่าเวลาของอัซก๊ารในตอนกลางคืน และทั้งสอง (เวลากลางวันกับเวลากลางคืน) นั้นเป็นช่วงเวลาที่มีมากกว่ายามเช้าและยามเย็น

ตัวอย่างเช่น : การอ่านสองอายะฮ์สุดท้ายของซูเราะฮ์อัลบะเกาะเราะฮ์นั้น เป็นส่วนหนึ่งจากบทอัซก๊ารในเวลากลางคืน แต่ไม่ใช่ส่วนหนึ่งจากอัซก๊ารยามเย็น เพราะตอนที่ท่านนบี ﷺ ได้กล่าวถึงบทอัซก๊ารนี้ ดั่งที่มีปรากฏในหะดีษของท่านอบีมัสอู๊ด อัลบัดรีย์ ท่านนบีกล่าวว่า :

مَنْ قَرَأَ بِهِمَا فِيْ لَيْلَةٍ كَفَتَاهُ

“ใครก็ตามที่กล่าวทั้งสองในตอนกลางคืน ทั้งสองนี้ (สองอายะฮ์สุดท้าย) เป็นที่พอเพียงแก่เขาแล้ว”

จากสำนวนนี้ก็บ่งชี้ว่า ให้ทำการกล่าวสองอายะฮ์นี้ในตอนกลางคืน ไม่ว่าจะในช่วงเวลาใดก็ตาม ฉะนั้นถ้าหากใครกล่าวสองอายะฮ์นี้ในตอนอ่านอัชก๊ารยามเย็น ก็เท่ากับเขาได้อ่านในตอนกลางคืนแล้ว และถ้าหากจะอ่านหลังจากละหมาดอิชาอ์ หรือในตอนเที่ยงคืน ก็เท่ากับเขาได้อ่านในช่วงเวลาที่เป็นเวลาของบทรำลึกในตอนกลางคืนแล้วเช่นกัน.

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 8

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ. (مِائَةَ مَرَّةٍ، وَتَزِيْدُ مَا شِئْتَ لِلْإِذْنِ شَرْعًا بِالزِّيَادَةِ فِيْهِ)

"มหาบริสุทธิ์แด่อัลลอฮ์ และการสรรเสริญเป็นของพระองค์". [ให้กล่าวหนึ่งร้อยครั้ง และท่านสามารถเพิ่มมากกว่านี้ได้ ตามแต่ที่ท่านประสงค์ เนื่องด้วยเป็นที่อนุมัติทางด้านบทบัญญัติศาสนาในการกล่าวเพิ่มในเรื่องนี้]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่แปดจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่ผู้กล่าวบทอัซก๊ารทำการกล่าวดุอาอ์ที่ว่า *: "((**سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ**)) โดยให้กล่าวหนึ่งร้อยครั้ง"*

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏจากหะดีษของท่านอบูฮุร็อยเราะฮ์ ﵁ ในบันทึกของอิหม่ามมุสลิม ในหนังสือเศาะเฮียะห์ของท่าน

และคำกล่าวที่กล่าวว่า ***"และท่านสามารถเพิ่มมากกว่านี้ได้ ตามแต่ที่ท่านประสงค์"*** ความหมายก็คือ การกล่าวมากกว่าหนึ่งร้อยครั้ง และจำนวนที่จะกล่าวนั้นไม่ได้ไปจบสิ้นในจำนวนที่ตายตัว ดังที่ท่านผู้ประพันธ์

สแกนด้วย CamScanner

ได้กล่าวไว้ว่า *"เนื่องด้วยเป็นที่อนุมัติทางด้านบทบัญญัติศาสนาในการกล่าวเพิ่มในเรื่องนี้"* เพราในหะดีษของท่านอบูฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นนี้ ในตอนที่ท่านนบี ﷺ กล่าวถึงบทรำลึกนี้ ท่านได้กล่าวไว้ว่า :

لَمْ يَأْتِ أَحَدٌ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِأَفْضَلِ مِمَّا جَاءَ بِهِ، إِلَّا أَحَدٌ قَالَ مِثْلَ مَا قَالَ، أَوْ زَادَ عَلَيْهِ

"ไม่มีใครคนใดที่จะนำสิ่งใดมาในวันกิยามะฮ์ ที่จะดีไปกว่าสิ่งที่เขาผู้นั้นนำมา (ผู้ที่กล่าวซุบฮานัลลอฮิวะบิฮัมดิฮี) เว้นแต่ใครคนหนึ่งที่เขาได้กล่าวเหมือนกับที่เขากล่าว หรือเขากล่าวเพิ่มมากกว่านี้"

คำกล่าวของท่านนบีที่ว่า *"หรือเขากล่าวเพิ่มมากกว่านี้"* นั้นมีสองความหมายด้วยกัน :

ความหมายที่หนึ่ง : ความหมายนัยเฉพาะ คือ การที่เขากล่าวบทรำลึกนี้เพิ่มมากกว่าหนึ่งร้อยครั้ง เช่นการที่เขากล่าวว่า : ((سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ)) หนึ่งร้อยยี่สิบครั้ง หรือมากกว่านี้

และความหมายที่สอง : ความหมายนัยกว้าง ซึ่งก็คือการที่เขากล่าวบทรำลึกอื่น ๆ เพิ่มเสริมจากบทนี้ ทั้งจากการกล่าว ซุบฮานัลลอฮ์, ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์, อัลฮัมดุลิลลาฮ์ และกล่าวอัลลอฮุอักบัร เช่น การที่คนคนหนึ่งกล่าว ((سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ)) ครบหนึ่งร้อยครั้งแล้ว เขาก็กล่าว ((سُبْحَانَ اللهِ العَظِيْمِ)) อีกห้าสิบครั้ง ซึ่งการกล่าวแบบนี้นั้น จะเป็นการกล่าวเพิ่มมากกว่าผู้ที่กล่าว ((سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ)) แค่หนึ่งร้อยครั้ง

และทั้งสองความหมายข้างต้นนี้ก็ถูกทั้งคู่ เพราะผู้ที่กล่าว ((سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ)) เสริมมากกว่าหนึ่งร้อยครั้งนั้น ก็เท่ากับเขาได้กล่าวเพิ่มจากจำนวนหนึ่งร้อยครั้งที่ถูกกำหนดไว้ และเช่นเดียวกัน สำหรับ

สแกนด้วย CamScanner

ผู้ที่กล่าวเสริมจาก ((سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ)) ด้วยการกล่าว ซุบฮานัลลอฮ์, ลาอิลาฮะอิลลัลลอฮ์, อัลฮัมดุลิลลาฮ์, และอัลลอฮุอักบัรนั้น ก็เท่ากับเขาได้กล่าวเพิ่มเสริมจากจำนวนหนึ่งร้อยครั้ง.

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 9

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

اَللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوْتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُوْرُ (مَرَّةً وَاحِدَةً)

“โอ้อัลลอฮ์ด้วยกับพระองค์ที่ทำให้พวกข้าพระองค์ได้มีชีวิตในตอนเช้า ด้วยกับพระองค์ที่ทำให้พวกข้าพระองค์มีชีวิตในตอนเย็น ด้วยกับพระองค์ที่ทำให้พวกข้าพระองค์มีชีวิต และด้วยกับพระองค์ที่พวกเราจะต้องตาย และไปยังพระองค์คือการฟื้นคืนชีพ”. [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่เก้าจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่ผู้กล่าวบทอัซก๊ารทำการกล่าวดุอาอ์ที่ว่า : ((**اَللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا...**)) จนกระทั่งจบบทรำลึก โดยให้กล่าว ***“หนึ่งครั้ง”***

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏจากหะดีษของท่านอบูฮุร็อยเราะฮ์ ﷺ ในบันทึกของสุนันของอิหม่ามทั้งสี่[5] ยกเว้นท่านอิหม่ามนะซาอีย์

[5] เสริม : หนังสือหะดีษที่มีลำดับความถูกต้องรองลงมาจากเศาะเฮียะห์บุคอรีย์และมุสลิม ได้แก่ : สุนันอบีดาวูด, สุนันติรมีซีย์, สุนันนะซาอีย์และสุนันอิบนุ มาญะฮ์-ผู้แปล

สแกนด้วย CamScanner

และมีการขัดแย้งกันถึงสายรายงานที่รายงานสำนวนช่วงสุดท้ายของบทรำลึกนี้ ตรงคำกล่าวที่ว่า ((وَإِلَيْكَ النُّشُوْرُ)) เพราะมีนักรายงานบางท่านได้รายงานสำนวนนี้ และมีนักรายงานบางท่าน ที่รายงานเป็นสำนวน ((وَإِلَيْكَ المَصِيْرُ))

และท่านอิบนุลก็อยยิม رَحِمَهُ ٱللَّهُ ได้อธิบายไว้อย่างสวยงามถึงเรื่องนี้ด้วยการวิเคราะห์ความหมายของหะดีษ ในการให้น้ำหนักระหว่างสองสำนวน โดยท่านได้บอกว่า สำนวนที่รายงานว่า ((النُّشُوْرُ)) นั้น มันสอดคล้องเหมาะสมกับช่วงเช้า และท่านให้สำนวนที่รายงานว่า ((المَصِيْرُ)) นั้น มันสอดคล้องเหมาะสมกับช่วงเย็น

เพราะคำกล่าวของเราที่กล่าวว่า ((وَإِلَيْكَ النُّشُوْرُ)) มีความหมายว่า : การกลับไปยังพระองค์ คือ การมีชีวิตและการฟื้นคืนชีพอีกครั้ง หมายถึงพระองค์คือผู้ทรงให้สิ่งถูกสร้างได้ออกมาจากหลุมฝังศพ พระองค์คือผู้ทรงให้พวกเขามีชีวิตอีกครั้ง และฟื้นคืนชีพพวกเขาออกมาจากหลุมฝังศพ ซึ่งความหมายนี้เหมาะสมกับช่วงเช้ามากกว่า

และคำกล่าวของเราที่กล่าวว่า ((وَإِلَيْكَ الْمَصِيْرُ)) นั้น มีความหมายว่า : พระองค์นั้นคือที่กลับและจุดจบของพวกเรา ซึ่งความหมายนี้มันเหมาะสมกับช่วงเย็น เพราะผู้คนในยามเย็นนั้น พวกเขาจะกลับไปจบและย้อนกลับไปที่อยู่ของพวกเขาและกลับไปพักพิง ดังนั้นแล้วในช่วงเย็นจึงเหมาะสมที่จะกล่าวว่า ((وَإِلَيْكَ الْمَصِيْرُ)).

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 10

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ للهِ، وَالْحَمْدُ للهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِيْ هَذَا الْيَوْمِ، وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ، وَأَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِيْ هَذَا الْيَوْمِ، وَشَرِّ مَا بَعْدَهُ، رَبِّ أَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ، وَسُوْءِ الْكِبَرِ، رَبِّ أَعُوْذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النَّارِ، وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ.
(مَرَّةً وَاحِدَةً)

"พวกข้าพระองค์ได้เข้าสู่ยามเช้า และอำนาจทั้งหลายในยามเช้านั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ การสรรเสริญทั้งมวลเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะอย่างแท้จริง นอกจากอัลลอฮ์เพียงผู้เดียว ไม่มีภาคีใดสำหรับพระองค์ อำนาจทั้งหลายและการสรรเสริญทั้งมวลนั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์และพระองค์คือผู้ทรงเดชานุภาพเหนือทุกสิ่ง โอ้พระผู้อภิบาลของข้าพระองค์ ข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ซึ่งความดีงามที่อยู่ในวันนี้ และความดีงามที่อยู่หลังจากนี้ และข้าพระองค์ขอความคุ้มครองจากพระองค์ให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายที่อยู่ในวันนี้ และจากความชั่วร้าย

สแกนด้วย CamScanner

ที่อยู่หลังจากนี้ โอ้พระผู้อภิบาลของข้าพระองค์ ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองจากความเกียจคร้าน และสภาพที่ไม่ดีของความชรา และข้าพระองค์ขอความคุ้มครองจากพระองค์ให้รอดพ้นจากบทลงโทษในไฟนรก และบทลงโทษในหลุมฝังศพ”. [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่สิบจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่ผู้กล่าวบทอัซก๊ารทำการกล่าวดุอาอ์ที่ว่า : ((**أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ لِلَّهِ...**)) จนกระทั่งจบ โดยให้กล่าว ***“หนึ่งครั้ง”***

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏจากหะดีษของท่านอิบนุ มัสอูด ﵁ ในบันทึกของท่านอิหม่ามมุสลิม

และคำกล่าวในดุอาอ์ที่กล่าวว่า : ((وَسُوْءِ الكِبَرِ)) มีแบบในการอ่านอยู่สองการอ่านด้วย

การอ่านแบบที่หนึ่ง : ใส่สระกัสเราะฮ์ที่ ((كِ)) และฟัตฮะฮ์ที่ ((بَ)) จึงอ่านได้ว่า **((الكِبَرِ))**

การอ่านแบบที่สอง : ใส่สระกัสเราะฮ์ที่ ((كِ)) และสุกูนที่ ((بْ)) จึงอ่านได้ว่า **((الكِبْرِ))**

และความแตกต่างระหว่างทั้งสองการอ่าน คือ :

การอ่านแบบที่หนึ่งนั้น ซึ่งก็คือการอ่านว่า ((الكِبَرِ)) จะหมายถึง “การมีอายุยืนยาว” นั่นก็หมายถึงว่า มนุษย์คนนั้นจะมีอายุที่ยืนยาวนาน

สแกนด้วย CamScanner

จนกระทั่งบรรลุสู่วัยชราภาพ (กล่าวคือ ร่างกายก็จะอ่อนแอไม่มีกำลังวังชา) ซึ่งสภาพแบบนี้นั้น มันเป็นสภาพที่ไม่ดีเลย ที่มนุษย์ควรจะขอความคุ้มครองให้รอดพ้นจากการมีชีวิตถึงช่วงนั้น

ส่วนการอ่านแบบที่สองนั้น ซึ่งก็คือการอ่านว่า ((الكِبْرِ)) มันมาจากคำว่า **((التَّكَبُّرُ)) "การหยิ่งยโสโอหัง"** และความหมายก็คือ : การปฏิเสธสัจธรรมและการดูถูกดูแคลนผู้อื่น

และประโยคที่บอกว่า **((سُوْءِ الكِبْرِ))** นั้น**มีอยู่สองความหมายด้วยกัน**

ความหมายที่หนึ่ง : สำนวนนี้คือสำนวนประเภทการพาดพิงคุณลักษณะ (الصِّفَةُ) ไปยังเจ้าของคุณลักษณะนั้น (المَوْصُوْفُ) จึงสามารถตีความประโยคได้ว่า ((الكِبْرُ السَّيِّئُ)) "การหยิ่งยโสเป็นสิ่งที่ชั่วร้าย"

และความหมายที่สอง คือ : ((سُوْءُ الكِبْرِ)) "ความชั่วร้ายของการหยิ่งยโส" หมายถึง การหยิ่งยโสโอหังที่ถูกประณามตามหลักการศาสนา ซึ่งการยโสโอหังที่ได้รับคำชมเชยนั้นไม่เข้าข่ายในความหมายนี้ ซึ่ง (การยโสที่ถูกชมเชย-ผู้แปล) ก็คือการแสดงความยโสโอหังหรือความผยองในตอนที่อยู่ในแถวกองทัพที่จะสู้รบกับบรรดามุชริก

และข้อกังขาที่บอกว่า สำนวนนี้ไม่สามารถอยู่บนความหมายของ ((وَسُوْءِ الكِبْرِ)) "จากความชั่วร้ายของการหยิ่งยโสโอหัง" ก็ได้รับการคลี่คลายเรียบร้อย เพราะข้อกังขานี้เป็นผลมาจากคำกล่าวอ้างที่บอกว่า "การแสดงความโอหัง" ทั้งหมดเป็นความชั่วทั้งหมด ไม่มี "การแสดงความโอหัง" ที่เป็นสิ่งที่ดีหรอก

และคำตอบสำหรับข้อกังขานี้ก็คือ : ในสำนวนดุอาอ์นี้มันให้ความหมายได้ทั้งสองความหมายดังที่เราได้อธิบายไปแล้ว ซึ่งทั้งสองความหมายก็

สแกนด้วย CamScanner

ถูกต้องทั้งคู่

ดังนั้นแล้ว ตัวบทหะดีษที่ถูกต้องมีน้ำหนักก็คือ การที่บ่าวกล่าวว่า ((وَسُوْءِ الكِبَرِ)) หรือจะกล่าวว่า ((وَسُوْءِ الكِبْرِ)) ก็ได้เช่นเดียวกัน และจากสิ่งนี้มันก็อยู่ในข่ายของซุนนะฮ์ที่มีแนวทางให้เลือกปฏิบัติหลากหลายรูปแบบ ที่บ่าวสามารถกระทำได้หลากหลาย บางครั้งก็ทำแบบหนึ่ง บางครั้งก็ทำอีกแบบ.

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 11

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

اَللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِيْ مِنْ نِعْمَةٍ، أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ، فَمِنْكَ وَحْدَكَ لَا شَرِيْكَ لَكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ (مَرَّةً وَاحِدَةً)

"โอ้อัลลอฮ์ ไม่มีความโปรดปรานใดที่ข้าพระองค์ได้รับในยามเช้านี้ หรือสิ่งใดก็ตามจากสิ่งถูกสร้างของพระองค์ที่ได้รับความโปรดปราน นอกจากว่าความโปรดปรานนั้นมาจากพระองค์ท่านเพียงพระองค์เดียว ไม่มีภาคีใดสำหรับพระองค์ ฉะนั้นแล้วพระองค์จึงสมควรได้รับการสรรเสริญ และได้รับการขอบคุณแต่เพียงผู้เดียว". [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่สิบเอ็ดจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่ผู้กล่าวบทอัซก๊ารทำการกล่าวดุอาอ์ที่ว่า :

((اَللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِيْ مِنْ نِعْمَةٍ، أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ...))

จนกระทั่งจบบทรำลึก และให้เขากล่าว ***"หนึ่งครั้ง"***

บทดุอาอ์นี้มีปรากฏในบันทึกของอบูดาวูดและอันนะซาอีย์ใน "อัลกุบรอ" จากหะดีษของท่านอับดุลลอฮ์ อิบนุ ฆ็อนนาม อัลบะยาฎีย์ ﷺ ซึ่งหะดีษนี้

สแกนด้วย CamScanner

เป็นหะดีษที่มีสถานะเศาะเฮียะห์

และในหะดีษบทนั้นมีปรากฏคำกล่าวว่า : ใครก็ตามที่ได้กล่าวดุอาอ์บทนี้ **"ในยามเช้า ก็เท่ากับเขาได้ทำการขอบคุณอัลลอฮ์ในวันนั้นแล้ว และใครก็ตามที่ได้กล่าวบทนี้ในตอนเย็น ก็เท่ากับเขาได้ขอบคุณอัลลอฮ์ในคืนนั้นแล้ว"** ดุอาอ์บทนี้จึงเป็นหนึ่งจากบทรำลึกที่ยิ่งใหญ่มาก เนื่องด้วยสถานะความสูงส่งของผลที่จะตามมาของผู้ที่กล่าวดุอาอ์บทนี้ จากการที่บ่าวได้เป็นผู้ที่ขอบคุณอัลลอฮ์ทั้งในตอนกลางวันและในตอนกลางคืน

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 12

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ، وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ، وَعَلَى دِيْنِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَعَلَى مِلَّةِ أَبِيْنَا إِبْرَاهِيْمَ حَنِيْفًا مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِيْنَ (مَرَّةً وَاحِدَةً فِي الصَّبَاحِ فَقَطْ)

"เราได้เข้าสู่ยามเช้าโดยอยู่บนความบริสุทธิ์ของอิสลาม และอยู่บนวจนะแห่งความอิคลาศ และอยู่บนศาสนาของท่านนบีมูฮัมหมัดของพวกเรา ﷺ และอยู่บนศาสนาของท่านนบีอิบรอฮีม ผู้เป็นพ่อของพวกเรา ท่านเป็นผู้ที่บริสุทธิ์ใจ และเป็นผู้ยอมจำนนต่ออัลลอฮ์ และท่านไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งจากบรรดาผู้ตั้งภาคี". [ให้กล่าวหนึ่งครั้งและกล่าวเฉพาะในตอนเช้าเท่านั้น]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่สิบสองจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่ผู้กล่าวบทอัซก๊ารทำการกล่าวดุอาอ์ที่ว่า :

((أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ، وَعَلَى كَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ...))

สแกนด้วย CamScanner

จนกระทั่งจบบทรำลึก

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏในบันทึกของท่านอันนะซาอีย์ใน "อัสสุนัน อัลกุบรอ" จากหะดีษของท่านอับดุรเราะห์มาน อิบนุ อับซา ﵁

ซึ่งบทรำลึกนี้ให้ผู้กล่าวบทอัซก๊ารทำการกล่าว ***"หนึ่งครั้งและกล่าวเฉพาะในยามเช้าเท่านั้น"*** ฉะนั้นเขาก็ไม่ต้องกล่าวบทรำลึกนี้ในยามเย็น เพราะบทรำลึกบทนี้เป็นบทรำลึกที่ให้กล่าวเฉพาะในยามเช้าเท่านั้น

และนัยที่มาเจาะจงให้กล่าวบทรำลึกนี้แค่ใน "ยามเช้า" นั้น มีอยู่สองนัยหลัก ๆ

นัยที่หนึ่ง : พิจารณาจากในมุมของสายรายงาน เพราะตัวบทที่มีปรากฏในหะดีษของท่านอับดุรเราะห์มาน อิบนุ อับซา ﵁ นั้น รายงานไว้ว่าท่านนบี ﷺ กล่าวบทรำลึกบทนี้เฉพาะในยามเช้าเท่านั้น ส่วนสายรายงานที่มีปรากฏว่า ท่านนบีอ่านบทนี้ในยามเย็นด้วยนั้นเป็นสายรายงานที่ไม่เศาะเฮียะห์

นัยที่สอง : พิจารณาจากในมุมการวิเคราะห์ตัวบทหะดีษ เพราะยามเช้านั้นคือช่วงเวลาของการฟื้นตื่นขึ้น ฉะนั้นในยามเช้าจึงจำเป็นที่จะต้องมีการทบทวนพันธสัญญาใหม่อยู่เสมอ ส่วนในยามเย็นนั้น : คือช่วงเวลาของการกลับที่พักพิง ไม่จำเป็นที่จะต้องมาทบทวนพันธสัญญาอีกครั้ง ดังนั้นแล้ว เวลาที่บ่าวได้ตื่นขึ้นในยามเช้า และออกไปแสวงหาสิ่งที่จะเป็นประโยชน์ต่อตัวเองทั้งในด้านศาสนาและในด้านดุนยานั้น เขาจึงจำเป็นที่จะต้องทบทวนพันธสัญญาของเขาที่ให้ไว้กับอัลลอฮ์ ซุบฮานะฮูวะตะอาลา ใหม่อีกครั้งหนึ่ง เขาจึงต้องกล่าวบทรำลึกนี้ เพื่อเป็นการทบทวน

สแกนด้วย CamScanner

พันธสัญญาของเขาที่ได้ให้ไว้กับพระผู้อภิบาลของเขาและเป็นการเสริมความเหนียวแน่นของพันธสัญญา[6] อีกด้วย

[6] เสริม : คือพันธสัญญาที่เราให้ไว้กับอัลลอฮ์ ก่อนที่พระองค์จะส่งวิญญาณเรามาเกิดว่าเรานั้นจะให้เอกภาพแก่อัลลอฮ์ผู้เดียว-ผู้แปล

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 13

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

اَللَّهُمَّ إِنَّا أَصْبَحْنَا نُشْهِدُكَ، وَنُشْهِدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ، وَمَلَائِكَتَكَ، وَجَمِيْعَ خَلْقِكَ، أَنَّكَ أَنْتَ اللهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، وَحْدَكَ لَا شَرِيْكَ لَكَ، وَأَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُوْلُكَ (مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ، أَوْ ثَلَاثًا، أَوْ أَرْبَعًا فِي الصَّبَاحِ فَقَطْ)

"โอ้อัลลอฮ์ แท้จริงแล้ว พวกเราได้มีชีวิตในยามเช้า โดยพวกเราขอให้พระองค์ทรงเป็นพยานยืนยัน และมะลาอิกะฮ์ผู้แบกบัลลังก์ของพระองค์เป็นพยาน และบรรดามะลาอิกะฮ์ทั้งหมดของพระองค์เป็นพยานยืนยันว่า พระองค์ท่านคืออัลลอฮ์ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่สมควรได้รับการเคารพสักการะอย่างแท้จริง นอกจากพระองค์ท่านเท่านั้น เพียงผู้เดียว ไม่มีภาคีใดสำหรับพระองค์ท่าน และขอเป็นพยานยืนยันว่า มูฮัมหมัดนั้นเป็นบ่าวและศาสนทูตของพระองค์ท่าน". [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง, สองครั้ง, สามครั้งหรือสี่ครั้งก็ได้ และกล่าวเฉพาะในตอนเช้าเท่านั้น]

สแกนด้วย CamScanner

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่สิบสามจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเช้า นั่นก็คือการที่ผู้กล่าวบทอัซก๊ารทำการกล่าวดุอาอ์ที่ว่า : **((اَللَّهُمَّ إِنَّا أَصْبَحْنَا نُشْهِدُكَ، وَنُشْهِدُ حَمَلَةَ عَرْشِكَ...))** จนกระทั่งจบบทรำลึก

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏในบันทึกของท่านอบูดาวูดและท่านบุคอรีย์ บันทึกไว้ในหนังสือ "อัลอะดะบุล มุฟร็อด" จากหะดีษของท่านอะนัส อิบนุ มาลิก ﷺ และสายรายงานที่มีสำนวนดีที่สุดคือ สายรายงานของท่านบุคอรีย์ ใน "อัลอะดะบุล มุฟร็อด"

และบทรำลึกนี้ บ่าวสามารถเลือกอ่านได้ว่า เขาจะอ่าน ***"หนึ่งครั้ง หรือสองครั้ง หรือสามครั้ง หรือสี่ครั้ง"*** เนื่องจากมีหลักฐานในหะดีษปรากฏถึงการที่สามารถเลือกกล่าวได้ว่าจะกล่าวกี่ครั้ง และถ้าเขากล่าวบทรำลึกนี้หนึ่งครั้ง **"อัลลอฮ์ عَزَّوَجَلَّ ก็จะทรงปลดปล่อยหนึ่งส่วนสี่ของร่างกายของเขาจากนรกในวันนั้น และถ้าเขากล่าวสองครั้ง อัลลอฮ์ก็จะทรงปลดปล่อยครึ่งหนึ่งของร่างกายของเขาจากนรกในวันนั้น และถ้าเขากล่าวสามครั้ง อัลลอฮ์ก็จะทรงปลดปล่อยสามส่วนสี่ของร่างกายของเขาจากนรกในวันนั้น และถ้าเขากล่าวครบสี่ครั้ง อัลลอฮ์ก็จะทรงปลดปล่อยทั้งตัวของเขาจากนรกในวันนั้น"** ดังนั้นแล้ว การกล่าวที่สมบูรณ์แบบที่สุดก็คือ : การที่เขากล่าวบทรำลึกนี้สี่ครั้ง

ฉะนั้นการได้รับการปลดปล่อยจากนรกอย่างสมบูรณ์แบบ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเขากล่าวบทรำลึกนี้ครบสี่ครั้ง แต่ทว่า หากเขาจะกล่าวแค่หนึ่งครั้ง สองครั้ง หรือสามครั้ง ดังกล่าวนี้ก็เป็นที่อนุญาตตามหลักการศาสนาให้กล่าวได้ ซึ่งต่างจากบรรดาบทรำลึกก่อนหน้านี้ที่มีคำสั่งให้กล่าวเป็นจำนวนที่ตายตัว อันเนื่องจากการระบุจำนวนที่ตายตัวนั้นมีจุดประสงค์ทางด้าน

สแกนด้วย CamScanner

หลักการศาสนาอยู่ ฉะนั้นบทรำลึกใดก็ตามที่มีการกำหนดให้กล่าวสามครั้ง รูปแบบการกล่าวทางด้านหลักศาสนาที่สมบูรณ์แบบก็คือการที่เขาจะต้องกล่าวมันให้ครบสามครั้ง แล้วถ้าหากกล่าวไม่ครบ ก็เท่ากับเขาไม่ได้ปฏิบัติมันตามรูปแบบทางหลักการศาสนา และถ้าบทรำลึกนั้นมันมีเรื่องของภาคผลบุญที่จะได้รับเข้ามาเกี่ยวข้องด้วย เขาก็จะไม่ได้รับภาคผลบุญในส่วนตรงนั้น (หากกล่าวไม่ครบตามจำนวน-ผู้แปล) เพราะสิ่งที่ถูกกำหนดเรื่องจำนวนทางด้านบทบัญญัตินั้นเป็นสิ่งที่มีความเกี่ยวข้องกับภาคผลบุญ ดังที่ท่านอิบนุสะอ์ดีย์กล่าวไว้ว่า :

وَمَنْ أَتَى بِمَا عَلَيْهِ مِنْ عَمَلْ قَدِ اسْتَحَقَّ مَا لَهُ عَلَى الْعَمَلْ

"หากเขาทำ ตรงตาม จำนวนที่ สิ่งที่มี จำนวน กำหนดไว้
เขาก็ย่อม สมควร ได้รับไป ตอบแทนให้ ซึ่งภาคผล ของการงาน"

กล่าวคือ : หากเขาทำการกล่าวหรือปฏิบัติตามรูปแบบที่หลักการศาสนากำหนดไว้ เขาก็จะได้รับภาคผลบุญตอบแทนของการงานนั้น ๆ

ตัวอย่างเช่น : ผู้ที่ทำการเฏาะวาฟนาฟิละฮ์ (ส่งเสริม) รอบอัลบัยต์ (อัลกะอ์บะฮ์) การเฏาะวาฟนั้นก็ต้องเฏาะวาฟให้ครบเจ็ดครั้ง เพราะถ้าหากเขาทำการเฏาะวาฟแค่ห้าครั้งหรือสี่ครั้งหรือสามครั้ง ก็เท่ากับเขาไม่ได้กระทำอิบาดะฮ์ตามรูปแบบที่หลักการศาสนากำหนด และก็เช่นเดียวกันหากว่าใครคนหนึ่งกล่าวบทรำลึก โดยขาดตกบกพร่องจำนวนที่หลักการศาสนาได้กำหนดไว้ เขาก็ไม่ได้กระทำหรือกล่าวตรงตามรูปแบบที่หลักการศาสนากำหนด ซึ่งเรื่องนี้ต่างจากสิ่งที่หลักการศาสนาอนุมัติให้ทำการเลือกกระทำได้ในเรื่องจำนวน หรือจะเพิ่มมากกว่าที่มีบอกไว้ เช่นหะดีษบทนี้ หากว่าใครคนหนึ่งเขาต้องการที่จะกล่าวหนึ่งครั้ง สองครั้ง สามครั้ง หรือสี่ครั้งก็เป็นสิทธิ์ของเขา แต่ที่สมบูรณ์ที่สุดก็คือการที่เขากล่าวให้ครบ

สแกนด้วย CamScanner

สี่ครั้ง

และบทรำลึกนี้เป็นบทรำลึกที่ ***"ให้กล่าวแค่ช่วงเช้าเท่านั้น"*** ดังที่มีปรากฏในหะดีษ จึงไม่ต้องกล่าวในยามเย็น และการเจาะจงการกล่าวแค่เฉพาะในยามเช้านั้น ก็อยู่บนความหมายเดียวกับที่เราได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ ทั้งในด้านสายรายงานและการวิเคราะห์

ในส่วนของสายรายงานนั้น ไม่มีหลักฐานปรากฏให้กล่าวบทรำลึกนี้นอกจากในยามเช้าเท่านั้น และในส่วนของสายรายงานที่ระบุว่าให้กล่าวในยามเย็นด้วยนั้น เป็นสายรายงานที่ไม่เศาะเฮียะห์

และเช่นเดียวกัน เมื่อเราทำการสังเกตความหมายของตัวบทรำลึกนี้ที่กล่าวถึงการเป็นพยานยืนยัน เราก็ได้คำตอบว่า มันเหมาะสมกับการกล่าวในสภาพของการฟื้นการตื่นขึ้นในช่วงยามเช้า เพราะในบทรำลึกนี้มีการขอให้อัลลอฮ์และมะลาอิกะฮ์ที่แบกบัลลังก์ของพระองค์, บรรดามะลาอิกะฮ์ทั้งหมดและบรรดาสิ่งถูกสร้างทั้งหมดให้เป็นพยานยืนยันถึงความเป็นเอกะแต่เพียงผู้เดียวของอัลลอฮ์ และการยืนยันสถานะการเป็นร่อซูลให้แก่มูฮัมหมัด ﷺ และความหมายเช่นนี้นั้น จะไม่มีทางเจอความเหมาะสมกับช่วงเย็นได้ ด้วยเหตุดังกล่าวนี้เอง ก็ไม่เหมาะสมที่จะนำเอาบทรำลึกนี้ไปกล่าวในบรรดาบทรำลึกก่อนนอนเช่นกัน

และบรรดาอัซก๊าร (บทรำลึก) ต่าง ๆ ทั้งหมดที่เราได้กล่าวจนเสร็จสิ้นไปนั้น (ซึ่งก็คือบทรำลึกในยามเช้า) เป็นบทรำลึกประเภทที่มีการกำหนดจำนวนหรือปริมาณตายตัวจากหลักการศาสนา ส่วนในเรื่องของการกล่าวเสริมเพิ่มจากบทรำลึกต่าง ๆ ข้างต้นนี้ พอเวลากล่าวบทรำลึกยามเช้าเสร็จแล้ว การกล่าวเสริมเพิ่มไปนั้นจะเข้าข่ายของการรำลึกถึงอัลลอฮ์

สแกนด้วย CamScanner

แบบทั่วไป (الذِّكْرُ المُطْلَقُ)

ฉะนั้นแล้ว สมมุติว่ามีใครคนหนึ่งกล่าวบทรำลึกต่าง ๆ ข้างต้นนี้เสร็จเรียบร้อย แล้วเขาก็ต้องการที่จะกล่าวตัซเบียะห์ (การกล่าว سُبْحَانَ اللهِ), ตะห์มี๊ด (การกล่าว الحَمْدُ للهِ), ตะห์ลีล (การกล่าว لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ), ตักบีร (การกล่าว اللهُ أَكْبَرُ), กล่าวตักดีซ (การกล่าว سُبْحَانَ الْمَلِكِ الْقُدُّوْسِ) หรือกล่าวอื่นจากซิกรุลลอฮ์ข้างต้นนี้ การกล่าวซิกรุลลอฮ์เหล่านี้ก็จะเข้าข่ายอยู่ในองค์รวมของการกล่าวซิกรุลลอฮ์ที่หลักการศาสนาอนุมัติ และอย่างที่เราได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ จากหะดีษของท่านหญิงอาอิชะฮ์ ﵂ ในบันทึกของมุสลิมที่มีรายงานว่า ท่านนบี ﷺ จะทำการซิกรุลลอฮ์อยู่ตลอด ดังนั้นหากว่าใครคนใดต้องการที่จะให้ตัวเองมีการกล่าวซิกรุลลอฮ์ทั่วไปแบบประจำวัน ภายหลังจากที่กล่าวบรรดาอัซก๊ารเหล่านี้เสร็จแล้ว ดังกล่าวนี้ก็เป็นที่อนุญาตแก่เขา ถึงแม้เขาจะกำหนดจำนวนการซิกรุลลอฮ์ที่ตายตัวก็ตาม หมายถึงว่า หากว่าใครคนหนึ่งกล่าวบทอัซก๊ารต่าง ๆ ของยามเช้าเสร็จสิ้นแล้วและก็ตั้งมั่นกับตัวเองว่าจะทำการกล่าวเศาะละวาตให้แก่ท่านนบี ﷺ อีกหนึ่งร้อยครั้งหรือจะกล่าวอิสติฆฟารและเตาบะฮ์อีกหนึ่งร้อยครั้ง หรือบทรำลึกอันใดก็ตามที่นอกเหนือจากนี้และเขาก็กำหนดให้ซิกรุลลอฮ์เหล่านี้เป็นการซิกรุลลอฮ์ประจำวันของเขา ภายหลังจากที่เขาได้กล่าวอัซก๊ารต่าง ๆ ในยามเช้าเสร็จเรียบร้อยแล้ว การกระทำเช่นนี้ก็เป็นที่อนุญาตเพราะอยู่ในข่ายของการรำลึกที่เป็นที่อนุญาต โดยที่เขาก็ไม่ได้มีความเชื่อว่าจะให้การซิกรุลลอฮ์ด้วยรูปแบบนี้เป็นอิบาดะฮ์แยกเฉพาะ เพราะเขาไม่ได้เชื่อว่ารูปแบบการกระทำแบบนี้ เป็นสิ่งที่ถูกนำมาใช้เป็นอิบาดะฮ์ที่เฉพาะ แต่เขาแค่ถือว่าการทำแบบนี้มันเป็นในเรื่องของความ

สแกนด้วย CamScanner

พอเหมาะพอเจาะและมีความสอดคล้องกับสถานการณ์

และการงานของชาวสะลัฟก็อยู่บนฐานนี้ ซึ่งไม่มีสะลัฟคนใดคัดค้านการกระทำดังกล่าวเลย นอกจากในกรณีเดียวเท่านั้น นั่นก็คือถ้าเขาเชื่อว่าสิ่งที่เขากระทำมันเป็นอิบาดะฮ์ที่ถูกบัญญัติขึ้นหรือทำให้มันเป็นรูปแบบอิบาดะฮ์อันใหม่

เครื่องหมายที่บ่งชี้ถึงการเป็นสิ่งที่ถูกบัญญัติไว้นั้นก็คือ : ผู้กระทำต้องทำการเรียกร้องเชิญชวนผู้คนให้มากระทำการงานนั้น ๆ ซึ่งสิ่งนี้คือความคลาดเคลื่อนเพราะมันต่างกันอย่างสิ้นเชิงเลย ระหว่างสิ่งที่ผู้คนปฏิบัติเพื่อบำรุงรักษาหัวใจและชีวิตของเขากับสิ่งที่เขาเรียกร้องผู้อื่นให้มากระทำการงานนั้น เพราะสิ่งที่เขาเรียกร้องผู้อื่นให้มากระทำการงานหนึ่งนั้นก็คือสิ่งที่มีปรากฏตัวบทในโองการของบทบัญญัติ ดังนั้น สิ่งใดที่มีปรากฏหลักฐานในโองการของบทบัญญัติ สิ่งนั้นก็คือสิ่งที่จะต้องเรียกร้องเชิญชวนผู้คนให้กระทำสิ่งนี้ แต่ในส่วนของสิ่งที่ถูกอ้างอิงกับกฎเกณฑ์ของบทบัญญัตินั้นสิ่งนั้นจะเป็นสิ่งที่ใครคนหนึ่งเลือกที่จะปฏิบัติกับตัวเขาเองเป็นการเฉพาะ

และเมื่อไม่นานมานี้ ในมาตุภูมิของพวกเรา (ประเทศซาอุดิอาระเบีย -ผู้แปล) ผู้คนมักจะมีบรรดาบทรำลึกส่วนตัวที่ต้องอ่านประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นช่วงเช้าหรือช่วงเย็น จะมีบทรำลึกเหล่านี้อ่านเสริมเพิ่มจากบรรดาอัซก๊ารยามเช้ากับยามเย็น ซึ่งโดยส่วนมากแล้ว แทบจะทุกคนเลย ทั้งจากบรรดาผู้รู้และบรรดานักอิบาดะฮ์ จะมีบทรำลึกทั่วไปที่อ่านติดปากอยู่ตลอดและบทรำลึกประจำวันที่มีการนำเอามาใช้มาอ่านมากที่สุดในมาตุภูมิของพวกเราแห่งนี้นั่นก็คือ บทรำลึกประจำวันที่เป็นผลงานจากเชคสะอฺด์ อิบนุ อะตี๊ก رَحِمَهُ ٱللَّهُ ท่านมีหนังสือในบทรำลึกประจำวัน ซึ่งถูกตีพิมพ์ออกมาในอดีตเมื่อไม่นานมานี้ ผู้คนก็นิยมใช้ตัวบทรำลึกของท่าน จนมาหลัง ๆ ผู้คน

สแกนด้วย CamScanner

ก็ปล่อยปะละเลยไป

และเช่นเดียวกัน ยังมีบทรำลึกประจำวัน ที่เป็นของท่านเชค อิบนุกอซิม رَحِمَهُ ٱللَّهُ ซึ่งหนังสือเล่มนั้นมีชื่อว่า "อัลมุศเฏาะฟัลมุคต๊าร" ที่ท่านเชคอิบนุกอซิม ท่านเขียนให้แก่กษัตริย์อับดุลอะซีซ แต่หลังจากนั้นหนังสือบทรำลึกเล่มนั้นก็โด่งดังขึ้น แต่กลับอ้างอิงความเป็นเจ้าของไปให้กษัตริย์อับดุลอะซีซ แล้วก็ถูกตีพิมพ์ออกมาหลายต่อหลายครั้ง โดยใช้ชื่อของท่านกษัตริย์อับดุลอะซีซ ซึ่งเรื่องนี้มันอยู่ในข่ายของสิ่งที่ได้รับอนุญาตให้กระทำ แต่ไม่ได้อยู่ในข่ายของสิ่งที่ต้องเรียกร้องผู้คนให้มาปฏิบัติตาม ซึ่งก็เช่นเดียวกัน หากว่าใครคนหนึ่งกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เป็นสิ่งที่สามารถจะเป็นการซิกรุลลอฮ์โดยทั่วไปภายหลังจากที่อ่านอัซก๊ารภาคประจำวันที่หลักการศาสนากำหนดไว้แล้ว การกระทำแบบนี้ก็ไม่ได้มีข้อห้ามแต่อย่างใด ตราบใดที่เขาไม่ได้มีความเชื่อว่าสิ่งนี้มันเป็นอิบาดะฮ์ที่ต้องนำมาปฏิบัติ ไม่ได้เชื่อว่ามันถูกบัญญัติแยกเฉพาะและต้องเชิญชวนผู้คนให้มากระทำสิ่งดังกล่าวด้วย เพราะถ้าเป็นเช่นนั้น (ดุอาอ์บทนี้-ผู้แปล) ก็จะเป็นสิ่งต้องห้ามที่จะกระทำ.

สแกนด้วย CamScanner

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกยามเย็น

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

บทรำลึกยามเย็น (อัซการุลมะซาอ์) :

และเวลาของยามเย็นเริ่มตั้งแต่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าตราบจนถึงแสงแดงที่ขอบฟ้าหายไป ซึ่งก็คือเมื่อเข้าเวลาอิชาอ์

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

ภายหลังจากที่ผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงช่วยเหลือเขา) ได้เสร็จสิ้นจากการกล่าวอธิบายในส่วนของอัซก๊ารยามเช้าแล้ว (อัซการุศเศาะบาห์) ผู้ประพันธ์ก็ได้เข้าสู่การอธิบายในส่วนของ ***“อัซก๊ารยามเย็น”*** ต่อจากอัซก๊ารยามเช้า

และอย่างที่ได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ว่า คำว่ายามเช้า (الصَّبَاحُ) นั้นคือช่วงแรกของเวลากลางวัน ดังนั้นแล้ว คำว่ายามเย็น (الْمَسَاءُ) ก็จึงหมายถึงช่วงแรกของเวลากลางคืน ฉะนั้น ช่วงแรกของเข้าเวลากลางคืนก็คือยามเย็น (الْمَسَاءُ) และช่วงเวลากลางคืนนั้นเริ่มต้นตั้งแต่ ***“ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า”*** โดยเป็นมติเอกฉันท์กันถึงการเริ่มของกลางคืน ดังนั้น ช่วงเวลาก่อนดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้านั้นจึงไม่ถูกเรียกว่า “กลางคืน(لَيْلَةً)” แต่เวลากลางคืนจะถูกเรียกก็ต่อเมื่อภายหลังจากที่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าแล้ว และยามเย็น (الْمَسَاءُ) นั้น เป็นส่วนหนึ่งของเวลากลางคืน ดังที่เรา

สแกนด้วย CamScanner

ได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้จากหะดีษของท่านอุษมาน ในบันทึกของอัตติรมิซีย์และท่านอื่น ๆ ที่มีปรากฏว่า **"ไม่มีบ่าวคนใดที่กล่าวในยามเช้า (الصَّبَاحُ) ของทุกวันและยามเย็น (المَسَاءُ) ของทุกคืนว่า..."** จากหะดีษบทนี้ก็ชี้ให้เห็นว่า ท่านนบี ﷺ ได้กำหนดเวลายามเย็น (المَسَاءُ) ให้เป็นส่วนหนึ่งของเวลากลางคืน และเวลากลางคืนนั้นจะไม่เริ่มต้นขึ้น นอกจากภายหลังจากที่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าแล้ว

และในหะดีษ "ซัยยิดุลอิสติฆฟาร (นายแห่งการขออภัยโทษ)" ก็มีปรากฏว่า : **"และใครก็ตามที่ได้กล่าวบทรำลึกนี้ภายหลังจากที่เข้าสู่ยามเย็นแล้ว โดยเป็นผู้ที่เชื่อมั่นอย่างแน่วแน่ต่อสิ่งที่เขาได้กล่าวไปแล้วเขาก็ได้เสียชีวิตไปในค่ำคืนนั้น..."** จากหะดีษนี้ก็ชี้ให้เห็นว่า ท่านนบีได้กำหนดช่วงเย็นให้เป็นส่วนหนึ่งของกลางคืน

และท่านนบียังกล่าวอีกว่า : **"และใครก็ตามที่ได้กล่าวบทรำลึกนี้ภายหลังจากที่เข้าสู่ยามเช้า โดยเป็นผู้ที่เชื่อมั่นอย่างแน่วแน่ต่อสิ่งที่เขาได้กล่าวไป แล้วเขาก็ได้เสียชีวิตไปในวันนั้น..."** ซึ่งเวลากลางวันนั้นจะสิ้นสุดลงก็ตอนที่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าแล้ว โดยเป็นมติเอกฉันท์

ฉะนั้นแล้ว ทัศนะที่ถูกต้องที่สุดที่กล่าวถึงการเริ่มต้นของเวลาเย็นก็คือ : ยามเย็นนั้นเริ่มต้นตั้งแต่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า

หลังจากนั้นท่านผู้ประพันธ์ก็ได้ระบุถึงเวลาสิ้นสุดของยามเย็น ซึ่งก็คือตรงคำกล่าวของท่านผู้ประพันธ์ที่กล่าวว่า : ***"ตราบจนถึงแสงแดงที่ขอบฟ้าหายไป ซึ่งก็คือเมื่อเข้าเวลาอิชาอ์"*** และช่วงเวลานี้ คือช่วงเวลาแรกที่มีการเปลี่ยนแปลงทางปรากฏการณ์ของตอนกลางคืน ภายหลังจากที่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าไป เนื่องจากว่านับตั้งแต่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าและความมืดได้เข้าปกคลุมผู้คน สภาพของช่วงเวลาก็จะยังคงอยู่แบบนี้เรื่อยไป

สแกนด้วย CamScanner

จนกระทั่งแสงแดงที่ขอบฟ้าหายไป และการหายไปของแสงแดงที่ขอบฟ้า ซึ่งก็คือจุดเริ่มต้นของเวลาอิชาอ์นั่นเอง

ด้วยเหตุนี้เอง ท่านผู้ประพันธ์จึงได้กล่าวขยายความในส่วนตรงนี้ไว้ว่า : ***"ซึ่งก็คือเมื่อเข้าเวลาอิชาอ์"*** เพราะแสงแดงที่ปรากฏขึ้นทิ้งท้ายหลังจากที่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้าไปแล้ว (ถูกเรียกว่า "الشَّفَقُ الأَحْمَرُ") และเมื่อแสงแดงนี้หายไป เวลาของมัฆริบก็ได้สิ้นสุดลงและเริ่มเข้าสู่เวลาอิชาอ์ และเมื่อนั้นแหละก็คือปรากฏการณ์แรกที่เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นนับตั้งแต่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า

ฉะนั้นแล้ว ความหมายที่ชัดเจนที่สุดก็คือ : การสิ้นสุดของยามเย็น (الْمَسَاءُ) นั้นจะสิ้นสุดลงก็ตอนที่แสงแดงที่ขอบฟ้า (الشَّفَقُ الأَحْمَرُ) หายไป

และอย่างที่เราได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ว่า เวลาการอ่านอัซก๊าร ยามเช้านั้น ถึงแม้ว่าเวลาเริ่มของยามเช้าจะเริ่มตั้งแต่แสงฟัจญร์ที่สองปรากฏขึ้นก็ตาม แต่เวลาของการอ่านอัซก๊ารยามเช้านั้น ให้เริ่มอ่านภายหลังจากที่ละหมาดฟัจญร์เสร็จแล้ว ในส่วนของการอ่านอัซก๊ารยามเย็นก็เช่นกัน เพราะถึงแม้ว่าเวลายามเย็นจะเริ่มตั้งแต่ดวงอาทิตย์ลับขอบฟ้า แต่เวลาของการอ่านอัซก๊ารยามเย็นนั้นก็ให้เริ่มอ่านภายหลังจากที่ละหมาดมัฆริบเสร็จ หลังจากอ่านอัซก๊ารของละหมาดเสร็จก็ค่อยเริ่มอ่านอัซก๊ารยามเย็น

และเราก็ได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ว่า ท่านอบูอัมร์ อัลเอาซาอีย์ رَحِمَهُ اللَّهُ ท่านได้เล่าถึงสภาพของชาวสะลัฟไว้ว่า ชาวสะลัฟนั้น หลังจากที่อะซานเวลาฟัจญร์และเวลามัฆริบเสร็จแล้ว (กล่าวคือ ระหว่างอะซานกับอิกอมะฮ์ของสองช่วงเวลานี้–ผู้แปล) พวกเขาจะใช้ช่วงเวลาระหว่างนี้ทำการซิกรุลลอฮ์, กล่าวตัซเบียะห์และกล่าวอิสติฆฟาร (กล่าวคือ เป็นซิกรุลลอฮ์

สแกนด้วย CamScanner

โดยทั่วไป) และหลังจากนั้นพวกท่านก็จะทำการละหมาดฟัรฎู และพอละหมาดเสร็จ พวกท่านก็จะทำการอ่านอัซก๊ารหลังละหมาด แล้วพออ่านเสร็จถึงค่อยอ่านอัซก๊ารยามเช้าหลังละหมาดฟัจญ์รและอ่านอัซก๊ารยามเย็นหลังละหมาดมัฆริบ

และเราก็ได้กล่าวไปแล้วอีกเช่นเดียวกันว่า **การอ่านอัซก๊ารเช้า/เย็นที่ประเสริฐที่สุด คือ ให้เขาทำการอ่านอัซก๊ารเช้า/เย็นที่บ้าน เนื่องด้วยสาเหตุสองประการต่อไปนี้ :**

ประการที่หนึ่ง : บรรดาหะดีษที่มีปรากฏในเรื่องอัซก๊ารยามเช้าและยามเย็นนั้น ไม่มีปรากฏบอกว่าให้ทำการอ่านอัซก๊ารเหล่านั้นที่มัสยิด แต่อันที่จริงแล้วให้ทำการอ่านที่บ้าน ดังนั้นแล้ว การอ่านอัซก๊ารยามเช้าและยามเย็นนั้น สถานที่อ่านของอัซก๊ารคือนอกมัสยิด

ประการที่สอง : การละหมาดซุนนะฮ์เราะวาติบหลังละหมาดฟัรฎูซึ่งเป็นอิบาดะฮ์ที่ประเสริฐที่สุดที่ถูกกระทำที่มัสยิดรองมาจากละหมาดฟัรฎูนั้น ยังต้องปฏิบัติที่บ้านเลย[7] ฉะนั้นการอ่านอัซก๊ารยามเช้าและยามเย็นก็เช่นเดียวกัน ซึ่งก็คืออิบาดะฮ์ที่จะทำให้บ้านได้รับการทำนุบำรุงและฟื้นฟู นอกจากในกรณีของผู้ที่จะยังอยู่ในมัสยิดต่อจนถึงตอนที่หมดเวลาของอัซก๊ารทั้งสอง ถ้ากรณีนี้ก็ให้เขาอ่านอัซก๊ารยามเช้าและยามเย็นที่มัสยิด

กล่าวคือ : คนที่ต้องการนั่งอยู่ในมัสยิดต่อหลังจากที่ละหมาดฟัจญ์รเสร็จจนถึงเวลาที่ดวงอาทิตย์ขึ้นนั้น ในกรณีของเขาก็ให้อ่านอัซก๊ารยามเช้า

---

[7] เสริม : การละหมาดซุนนะฮ์เราะวาติบที่บ้านคือสถานที่ที่ดีที่สุด แต่ถ้าจะละหมาดที่มัสยิดก็ไม่เป็นไร-ผู้แปล

สแกนด้วย CamScanner

ในมัสยิด แต่คนที่ต้องการกลับบ้านหลังจากละหมาดเสร็จแล้ว ก็ให้เขาอ่านอัซก๊ารที่บ้านของเขา และในส่วนของผู้ที่ต้องการนั่งอยู่ในมัสยิดต่อหลังจากที่ละหมาดมัฆริบเสร็จจนถึงเวลาละหมาดอิชาอ์ก็เช่นกัน ก็ให้อ่านอัซก๊ารยามเย็นในมัสยิด แต่ถ้าต้องการที่จะออกจากมัสยิด ที่ดีกว่าหรือประเสริฐกว่าก็คือ ให้เขาอ่านอัซก๊ารที่บ้านของตัวเอง.

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 1-11

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

اللَّهـمَّ أَنْتَ رَبِّيْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِـيْ وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوْءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوْءُ لَكَ بِذَنْبِـيْ فَاغْفِرْ لِيْ، فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوْبَ إِلَّا أَنْتَ (مَرَّةً وَاحِدَةً)

"โอ้อัลลอฮ์ พระองค์ท่านคือพระผู้อภิบาลของข้าพระองค์ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะอย่างแท้จริง นอกจากพระองค์ท่าน พระองค์ทรงสร้างข้าพระองค์มา ข้าพระองค์เป็นบ่าวชายของพระองค์ และข้าพระองค์จะอยู่บนสนธิสัญญาของพระองค์และคำมั่นสัญญาของพระองค์ เท่าที่ข้าพระองค์มีความสามารถ ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองจากพระองค์ให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายของสิ่งที่ข้าพระองค์ก่อไว้ ข้าพระองค์รู้คุณต่อความโปรดปรานของพระองค์ที่มีให้แก่ข้าพระองค์ และข้าพระองค์ยอมรับต่อบาปของข้าพระองค์ ดังนั้นแล้ว ขอต่อพระองค์ได้ทรงโปรดอภัยโทษให้แก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด เพราะแท้จริงแล้ว ไม่มีผู้ใดที่จะอภัยบาปทั้งหลายได้ นอกจากพระองค์เท่านั้น". [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

สแกนด้วย CamScanner

يَاحَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ، أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، وَلاَ تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ (مَرَّةً وَاحِدَةً)

"โอ้ผู้ทรงชีวิน ผู้ทรงดำรงกิจการงานด้วยตัวพระองค์เอง ด้วยกับความเมตตาของพระองค์ท่านที่ข้าพระองค์ขอความช่วยเหลือ ขอพระองค์ทรงโปรดปรับปรุงกิจการงานทั้งหมดให้แก่ข้าพระองค์ด้วยเถิด และขอพระองค์ทรงโปรดอย่าได้ปล่อยให้ข้าพระองค์จัดการดูแลตัวข้าพระองค์เอง แม้เพียงแค่พริบตาเดียวก็ตาม". [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالآخِرَةِ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ وَأَهْلِي وَمَالِي اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي وَآمِنْ رَوْعَاتِي اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي (مَرَّةً وَاحِدَةً)

"โอ้อัลลอฮ์ ข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ท่านซึ่งความปลอดภัยทั้งในดุนยาและอาคิเราะฮ์ โอ้อัลลอฮ์ ข้าพระองค์ขอการอภัยโทษต่อพระองค์และความปลอดภัยในการปฏิบัติตามศาสนาของข้าพระองค์ และการดำรงชีวิตอยู่ในโลกนี้ของข้าพระองค์ และการอบรมสั่งสอนครอบครัวของข้าพระองค์ และการรักษาทรัพย์ของข้าพระองค์ โอ้อัลลอฮ์ ทรงปกปิดข้อผิดพลาดต่าง ๆ ของข้าพระองค์ และทรงให้ข้าพระองค์ปลอดภัยจากความหวาดกลัว

สแกนด้วย CamScanner

ทั้งหลาย โอ้อัลลอฮ์ ขอพระองค์ทรงคุ้มครองข้าพระองค์จากเบื้องหน้าของข้าพระองค์ จากเบื้องหลังของข้าพระองค์ จากเบื้องขวาของข้าพระองค์ และจากเบื้องซ้ายของข้าพระองค์ และข้าพระองค์ขอความคุ้มครองด้วยความยิ่งใหญ่ของพระองค์ให้พ้นจากการได้รับภยันตรายจากทางด้านล่างของข้าพระองค์". [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

اللَّهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيْكَهُ، أَشْهَدُ أَلَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِيْ، وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ (مَرَّةً وَاحِدَةً)

"โอ้อัลลอฮ์ ผู้ทรงรอบรู้โลกแห่งความเร้นลับและโลกเปิดเผย ผู้ทรงเนรมิตชั้นฟ้าทั้งหลายและแผ่นดิน พระผู้อภิบาลของทุกสรรพสิ่งและสิ่งที่พระองค์ทรงมีอำนาจปกครอง ข้าพระองค์ขอปฏิญาณตนว่า ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะอย่างแท้จริง นอกจากพระองค์เท่านั้น ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองต่อพระองค์ ให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายของตัวข้าพระองค์เอง จากความชั่วร้ายของชัยฏอนและจากชิริกของมัน". [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

رَضِيْتُ بِاللهِ رَبًّا، وَبِالْإِسْلَامِ دِيْنًا، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا (ثَلَاثَ مَرَّاتٍ)

สแกนด้วย CamScanner

"ข้าพระองค์พอใจให้อัลลอฮ์เป็นพระผู้อภิบาล พอใจที่มีอิสลามเป็นศาสนา และพอใจที่มีมูฮัมหมัด ﷺ เป็นนบี" [ให้กล่าวสามครั้ง]

بِسْمِ اللهِ الَّذِيْ لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ، وَهُوَ السَّمِيْعُ الْعَلِيْمُ (ثَلَاثَ مَرَّاتٍ)

"ด้วยพระนามของอัลลอฮ์ที่ไม่มีสิ่งใดจะเป็นโทษภัยในขณะที่มีพระนามของพระองค์ ทั้งสิ่งที่อยู่ในผืนแผ่นดิน และอยู่บนฟากฟ้า และพระองค์คือผู้ทรงได้ยิน ผู้ทรงรอบรู้ยิ่ง". [ให้กล่าวสามครั้ง]

لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ (عَشْرَ مَرَّاتٍ)

"ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะอย่างแท้จริงนอกจากอัลลอฮ์เพียงพระองค์เดียว ไม่มีภาคีใดสำหรับพระองค์อำนาจทั้งหลายและการสรรเสริญทั้งมวลนั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์เพียงผู้เดียว และพระองค์คือผู้ทรงเดชานุภาพเหนือทุกสิ่ง". [ให้กล่าวสิบครั้ง]

سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ. (مِائَةَ مَرَّةٍ، وَتَزِيْدُ مَا شِئْتَ لِلْإِذْنِ شَرْعًا بِالزِّيَادَةِ فِيْهِ)

สแกนด้วย CamScanner

"มหาบริสุทธิ์มีแด่อัลลอฮ์ และการสรรเสริญเป็นของพระองค์". [ให้กล่าวหนึ่งร้อยครั้ง และท่านสามารถเพิ่มมากกว่านี้ได้ตามแต่ที่ท่านประสงค์ เนื่องด้วยเป็นที่อนุมัติทางด้านบทบัญญัติศาสนาในการกล่าวเพิ่มในเรื่องนี้]

اَللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوْتُ، وَإِلَيْكَ المَصِيْرُ (مَرَّةً وَاحِدَةً)

"โอ้อัลลอฮ์ด้วยกับพระองค์ที่ทำให้พวกข้าพระองค์ได้มีชีวิตในตอนเย็น ด้วยกับพระองค์ที่ทำให้พวกข้าพระองค์มีชีวิตในตอนเช้า ด้วยกับพระองค์ที่ทำให้พวกข้าพระองค์มีชีวิต และด้วยกับพระองค์ที่พวกเราจะต้องตาย และไปยังพระองค์คือการกลับไป" [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلّهِ، وَالْحَمْدُ لِلّهِ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ، وَلَهُ الْحَمْدُ، وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ، رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِيْ هَذِهِ اللَّيْلَةِ، وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا، وَأَعُوْذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا فِيْ هَذِهِ اللَّيْلَةِ، وَشَرِّ مَا بَعْدَهَا، رَبِّ أَعُوْذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ، وَسُوْءِ الْكِبَرِ، رَبِّ أَعُوْذُ بِكَ مِنْ عَذَابٍ فِي النَّارِ، وَعَذَابٍ فِي الْقَبْرِ (مَرَّةً وَاحِدَةً)

"พวกข้าพระองค์ได้เข้าสู่ยามเย็น และอำนาจทั้งหลายในยามเย็นนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ การสรรเสริญทั้งมวล

สแกนด้วย CamScanner

เป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ ไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่คู่ควรแก่การเคารพสักการะอย่างแท้จริง นอกจากอัลลอฮ์เพียงผู้เดียว ไม่มีภาคีใดสำหรับพระองค์ อำนาจทั้งหลายและการสรรเสริญทั้งมวลนั้น เป็นกรรมสิทธิ์ของพระองค์ และพระองค์คือผู้ทรงเดชานุภาพเหนือทุกสิ่ง โอ้พระผู้อภิบาลของข้าพระองค์ ข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ซึ่งความดีงามที่อยู่ในคืนนี้ และความดีงามที่อยู่หลังจากนี้ และข้าพระองค์ขอความคุ้มครองจากพระองค์ให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายที่อยู่ในคืนนี้ และจากความชั่วร้ายที่อยู่หลังจากนี้ โอ้พระผู้อภิบาลของข้าพระองค์ ข้าพระองค์ขอความคุ้มครองจากความเกียจคร้าน และสภาพที่ไม่ดีของความชรา และข้าพระองค์ขอความคุ้มครองจากพระองค์ให้รอดพ้นจากบทลงโทษในไฟนรก และบทลงโทษในหลุมฝังศพ”. [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

اَللَّهُمَّ مَا أَمْسَى بِيْ مِنْ نِعْمَةٍ، أَوْ بِأَحَدٍ مِنْ خَلْقِكَ، فَمِنْكَ وَحْدَكَ لَا شَرِيْكَ لَكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ (مَرَّةً وَاحِدَةً)

“โอ้อัลลอฮ์ ไม่มีความโปรดปรานใดที่ข้าพระองค์ได้รับมันในยามเย็นนี้ หรือสิ่งใดก็ตามจากสิ่งถูกสร้างของพระองค์ที่ได้รับความโปรดปราน นอกจากว่าความโปรดปรานนั้นมันมาจากพระองค์ท่านเพียงพระองค์เดียว ไม่มีภาคีใดสำหรับพระองค์ ฉะนั้นแล้ว พระองค์จึงสมควรได้รับการสรรเสริญ และได้รับการขอบคุณแต่เพียงผู้เดียว”. [ให้กล่าวหนึ่งครั้ง]

สแกนด้วย CamScanner

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

ผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) ได้ระบุอัซก๊ารข้างต้นนี้ไว้ทั้งหมดสิบเอ็ดบทด้วยกัน จนมาจบที่บทอัซก๊ารที่กล่าวว่า ((اَللَّهُمَّ مَا أَمْسَى بِيْ مِنْ نِعْمَةٍ...)) และอัซก๊ารทั้งหมดนี้เป็นอัซก๊ารที่เหมือนกับอัซก๊ารที่กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ในอัซก๊ารยามเช้า ดังนั้นอัซก๊ารทั้งหมดข้างต้นนี้ก็คืออัซก๊ารที่เราได้กล่าวไปแล้วว่าเป็นอัซก๊ารที่ให้อ่านในยามเช้า ฉะนั้นจึงเป็นอัซก๊ารที่ถูกอ่านทั้งในยามเช้าและยามเย็น เพียงแต่มีความแตกต่างของสำนวนเล็กน้อย ที่จำเป็นต้องมีการสำทับให้รู้

ในบทรำลึกที่หนึ่ง : ซึ่งก็คือซัยยิดุลอิสติฆฟาร (นายแห่งการขออภัยโทษ) ((اللَّهمَّ أَنْتَ رَبِّيْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، خَلَقْتَنِيْ...)) บทรำลึกนี้อ่านเหมือนกับที่อ่านในยามเช้า

และอย่างที่เราได้อธิบายไปแล้วก่อนหน้านี้ว่า สำหรับผู้หญิงนั้นเวลาที่นางอ่านบทรำลึกนี้ให้นางกล่าวว่า ((وَأَنَا أَمَتُكَ)) และอย่ากล่าวว่า ((وَأَنَا عَبْدُكَ))

ในบทรำลึกที่สอง : ซึ่งก็คือ ((يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ...)) บทรำลึกนี้ก็อ่านเหมือนกับที่อ่านในยามเช้า

ซึ่งเราก็ได้สำทับไปแล้วก่อนหน้านี้ว่า การที่ใครคนหนึ่งมาเสริมสำนวนในตอนท้ายบทรำลึกหลังจากที่อ่าน ((وَلاَ تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِيْ طَرْفَةَ عَيْنٍ)) ด้วยคำกล่าวที่ว่า ((وَلَا أَقَلَّ مِنْ ذَلِكَ)) นั้น การเสริมในตอนท้ายด้วยสำนวนดังกล่าวนั้นไม่มีหลักฐานปรากฏจากท่านนบี ﷺ

หลังจากนั้นก็คือบทรำลึกที่สาม : ซึ่งบทนี้ก็กล่าวเหมือนกับที่กล่าวในยามเช้า และในตอนที่เราอธิบายบทรำลึกนี้เราก็ได้กล่าวไว้ว่า ประโยค

สแกนด้วย CamScanner

ที่ว่า ((وَأَعُوْذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي)) นั้น การถูกโจมตีจากทางด้านล่างครอบคลุมสองความหมายด้วยกัน อันได้แก่ :

- **ความหมายที่หนึ่ง คือ :** ((الخَسْفُ)) "ธรณีสูบ"
- **และความหมายที่สอง คือ :** ((النَّسْفُ)) "การฉีกท่อนบน"

ถัดจากนั้นก็คือบทรำลึกที่สี่ : ซึ่งก็คือดุอาอ์ที่กล่าวว่า **((اللَّهُمَّ عَالِمَ الْغَيْبِ...))** จนกระทั่งจบบทดุอาอ์ ดุอาอ์นี้ก็กล่าวเหมือนกับที่กล่าวในยามเช้า และเราก็ได้อธิบายไปแล้วว่า ในตอนท้ายของดุอาอ์บทนี้ที่กล่าวว่า ((وَشَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ)) นั้น อ่านได้สองแบบ ซึ่งก็คือ :

แบบที่หนึ่ง คือ : ((وَشِرْكِهِ)) มาจากคำว่า ((الشِّرْكُ))

แบบที่สอง คือ : ((وَشَرَكِهِ)) มาจากคำว่า ((الشَّرَكُ)) และคำว่า **((الشَّرَكُ))** นั้นหมายถึง กับดักหรือตาข่ายของชัยฏอน ที่ชัยฏอนใช้ตาข่ายของมันล่อมนุษย์ให้มาเป็นเหยื่อติดกับหรือติดตาข่ายของมัน

และบทรำลึกที่ห้า : ((رَضِيْتُ بِاللهِ رَبًّا...)) เราก็ได้กล่าวถึงดุอาอ์บทนี้ไปแล้วในตอนที่อธิบายอัซก๊ารยามเช้า และเราก็ได้สำทับไว้แล้วด้วยว่าในประโยคสุดท้ายของดุอาอ์นี้ที่เป็นที่ยึดถือนั้นก็คือ **((وَبِمُحَمَّدٍ ﷺ نَبِيًّا))** แต่ในส่วนของสำนวนที่รายงานให้อ่านว่า ((رَسُوْلًا)) นั้นไม่ถูกต้อง

และบทรำลึกที่หก :

((بِسْمِ اللهِ الَّذِيْ لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ...)) ก็ให้กล่าวเหมือนกับที่กล่าวในยามเช้า

และบทรำลึกที่เจ็ดก็คือ : ((لَا إِلَهَ إِلَّا اللهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيْكَ لَهُ...))

และบทรำลึกที่แปดก็คือ : ((سُبْحَانَ اللهِ وَبِحَمْدِهِ...))

ซึ่งทั้งแปดบทรำลึกข้างต้นนี้ เป็นบทรำลึกที่สำนวนของอัซก๊ารกล่าวเหมือนกันทั้งในยามเช้าและยามเย็น

สแกนด้วย CamScanner

แต่ในส่วนของบทรำลึกที่เก้านั้น ซึ่งก็คือบทรำลึกที่กล่าวว่า : ((اَللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوْتُ، وَإِلَيْكَ الْمَصِيْرُ))

บทรำลึกนี้มีความแตกต่างจากบทรำลึกในยามเช้าอยู่สองนัยด้วยกัน

นัยที่หนึ่ง : ในยามเช้าเราจะกล่าว ((بِكَ أَصْبَحْنَا)) นำหน้าในตอนเริ่ม ส่วนในยามเย็น เราจะนำหน้าในตอนเริ่มด้วยประโยคว่า ((بِكَ أَمْسَيْنَا))

นัยที่สอง : ในยามเช้าเราจะปิดท้ายดุอาอ์ด้วยสำนวนว่า ((وَإِلَيْكَ النُّشُوْرُ)) แต่ในยามเย็นนั้น เราจะปิดท้ายดุอาอ์ด้วยสำนวนว่า ((وَإِلَيْكَ الْمَصِيْرُ))

และเราก็ได้กล่าวไปแล้วเช่นกันถึงความเหมาะสมของการปิดท้ายด้วยสองสำนวนนี้ โดยรายงานมาจากท่านอิบนุลก็อยยิม ﵀

มีประเด็นอยู่ว่า : ในดุอาอ์บทนี้ที่เรากล่าวทั้งในยามเช้าและในยามเย็น ตรงประโยคที่ว่า ((وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوْتُ)) ***"ด้วยกับพระองค์ที่ทำให้พวกข้าพระองค์มีชีวิต และด้วยกับพระองค์ที่พวกเราจะต้องตาย"*** เรากล่าวประโยคนี้ทั้งในยามเช้าและในยามเย็นเลย แล้วทำไมเราถึงไม่เปลี่ยนสำนวนประโยคบ้าง โดยเปลี่ยนมากล่าวว่า ((وَبِكَ نَمُوْتُ، وَبِكَ نَحْيَا)) **"ด้วยกับพระองค์ที่ทำให้พวกข้าพระองค์ตาย และด้วยกับพระองค์ที่พวกเรามีชีวิต"** ?

คำตอบก็คือ : สำนวนของวรรคนี้ในดุอาอ์นี้จะไม่ถูกเปลี่ยนก็เพราะว่าการมีชีวิตนั้นมาก่อนความตาย หมายความว่า บ่าวคนหนึ่งจะมีชีวิตก่อนแล้วหลังจากนั้นเขาถึงจะตาย

แต่ในส่วนของการมีชีวิตในครั้งที่สองหลังจากฟื้นคืนชีพขึ้นมานั้น

สแกนด้วย CamScanner

จะเกิดขึ้นในโลกแห่งการตอบแทน (อาคิเราะฮ์) และจะไม่เกิดขึ้นในโลกแห่งการประกอบการงาน (ดุนยา) ดังนั้นแล้ว เวลาคนที่อ่านบทรำลึกกล่าวว่า ((وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوْتُ)) ***"ด้วยกับพระองค์ที่ทำให้พวกข้าพระองค์มีชีวิต และด้วยกับพระองค์ที่พวกเราจะต้องตาย"*** กล่าวคือ ด้วยกับพระองค์ท่าน ที่พวกเราถึงมีชีวิตอยู่ ในตอนที่พระองค์ยังให้พวกเรามีชีวิตต่อไปในโลกดุนยานี้ และด้วยกับพระองค์ท่านที่พวกเราจะตายในตอนที่พระองค์ทรงทำให้พวกเราตายในโลกดุนยานี้ ฉะนั้นแล้ว สำนวนนี้จึงคงอยู่ดั่งเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ ทั้งในอัซก๊ารยามเช้าและยามเย็น

และในบทรำลึกที่สิบนั้น : มีความแตกต่างระหว่างยามเช้าและยามเย็นอยู่

เพราะในตอนเช้าเรากล่าวว่า ((أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ لِلّٰهِ)) ***"พวกข้าพระองค์ได้เข้าสู่ยามเช้า และอำนาจทั้งหลายในยามเช้านั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์"***และในส่วนของยามเย็นนั้น เราจะกล่าวว่า ((أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ للهِ)) ***"พวกข้าพระองค์ได้เข้าสู่ยามเย็น และอำนาจทั้งหลายในยามเย็นนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์"***

และในยามเช้าเราจะกล่าวว่า ((رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِيْ هَذَا الْيَوْمِ، وَخَيْرَ مَا بَعْدَهُ...)) ***"โอ้พระผู้อภิบาลของข้าพระองค์ ข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ซึ่งความดีงามที่อยู่ในวันนี้ และความดีงามที่อยู่หลังจากนี้"*** จนกระทั่งจบ และในตอนเย็นเราจะกล่าวว่า ((رَبِّ أَسْأَلُكَ خَيْرَ مَا فِيْ هَذِهِ اللَّيْلَةِ، وَخَيْرَ مَا بَعْدَهَا...)) ***"โอ้พระผู้อภิบาลของข้าพระองค์ ข้าพระองค์ขอต่อพระองค์ซึ่งความดีงามที่อยู่ในคืนนี้ และความดีงามที่อยู่หลังจากนี้"*** และจากการเปลี่ยนแปลงนี้เป็นตัวบ่งชี้ว่ายามเย็นนั้นมีความคาบเกี่ยวกับเวลากลางคืน เพราะท่านนบีได้ทำให้ในดุอาอ์บทนี้มี

สแกนด้วย CamScanner

การกล่าวคาบเกี่ยวกับเวลากลางคืน

ในส่วนของบทรำลึกที่สิบเอ็ดนั้น : ก็ให้กล่าวเหมือนกับที่กล่าวในยามเช้า นอกจากในตอนต้นของบทรำลึกเท่านั้น เพราะในยามเช้าให้กล่าวว่า **((اَللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِيْ مِنْ نِعْمَةٍ))** ***"โอ้อัลลอฮ์ ไม่มีความโปรดปรานใดที่ข้าพระองค์ได้รับมันในยามเช้านี้"*** ส่วนในยามเย็นก็ให้กล่าวว่า **((اَللَّهُمَّ مَا أَمسَى بِيْ مِنْ نِعْمَةٍ))** ***"โอ้อัลลอฮ์ ไม่มีความโปรดปรานใดที่ข้าพระองค์ได้รับมันในยามเย็นนี้"***

จึงกลายเป็นว่า บทรำลึกสามอันสุดท้าย (กล่าวคือ บทรำลึกที่เก้า, บทรำลึกที่สิบและบทรำลึกที่สิบเอ็ดนั้น-ผู้แปล) เป็นบทรำลึกที่มีให้กล่าวทั้งในยามเช้าและยามเย็น พร้อมกับมีการเปลี่ยนแปลงสำนวนของบทรำลึกทั้งสาม

จึงสรุปได้ว่าบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ที่มีให้กล่าวทั้งในยามเช้าและยามเย็นนั้น แบ่งออกเป็นสองชนิดด้วยกัน อันได้แก่ :

ชนิดที่หนึ่ง : ให้กล่าวทั้งในยามเช้าและยามเย็น โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงในสำนวน ซึ่งก็คือ บรรดาบทรำลึกแปดบทแรก

และชนิดที่สอง : ให้กล่าวทั้งในยามเช้าและยามเย็น แต่มีการเปลี่ยนแปลงสำนวนของบทรำลึกให้เหมาะสมกับทั้งในช่วงยามเช้าและยามเย็น ซึ่งก็คือบทรำลึกสามบทสุดท้าย บทรำลึกที่เก้า, บทรำลึกที่สิบและบทรำลึกที่สิบเอ็ด

สแกนด้วย CamScanner

บทรำลึกที่ 12

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

أَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ (مَرَّةً وَاحِدَةً فِي المَسَاءِ فَقَطْ)

"ฉันขอความคุ้มครองด้วยกับพระวจนะของอัลลอฮ์อันสมบูรณ์แบบที่สุด ให้รอดพ้นจากความชั่วร้ายของสิ่งที่พระองค์ได้ทรงสร้างมา". [ให้กล่าวแค่หนึ่งครั้งในเฉพาะในยามเย็นเท่านั้น]

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

นี่คือบทรำลึกที่สิบสองจากบรรดาบทรำลึกต่าง ๆ ในยามเย็น นั่นคำกล่าวดุอาอ์ที่ว่า : ((**أَعُوْذُ بِكَلِمَاتِ اللهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ**))

ดุอาอ์บทนี้มีหลักฐานปรากฏจากหะดีษของท่านอบูฮุร็อยเราะฮ์ในบันทึกของมุสลิม

และบทรำลึกนี้ให้บ่าวกล่าว ***"แค่หนึ่งครั้งในเฉพาะในยามเย็นเท่านั้น"***

จากบทดุอาอ์นี้ทำให้เราทราบถึงสถานะเฎาะอีฟ (อ่อน) ของทั้งสองรายงานต่อไปนี้ :

สแกนด้วย CamScanner

สายรายงานที่หนึ่ง : สายรายงานที่รายงานว่าให้อ่านดุอาอ์นี้สามครั้ง ซึ่งมีปรากฏในบันทึกของอัตติรมิซีย์และคนอื่นจากท่านที่รายงานว่าให้กล่าวดุอาอ์บทนี้สามครั้ง ซึ่งหะดีษบทนั้นไม่ถูกต้อง แต่ที่ถูกต้องคือให้เขากล่าวแค่ครั้งเดียว

และสายรายงานที่สอง : สายรายงานที่รายงานบอกว่าให้อ่านดุอาอ์บทนี้ในยามเช้าด้วย สายรายงานนี้ก็ไม่มีปรากฏเช่นเดียวกัน และที่เป็นที่ยึดถือนั้นก็คือ สายรายงานของหนังสือ "เศาะเฮียะห์มุสลิม" ที่รายงานไว้ว่าให้บ่าวอ่านดุอาอ์บทนี้ในยามเย็นเท่านั้น

และที่บทรำลึกนี้มีให้กล่าวแค่เฉพาะในยามเย็นอย่างเดียวก็เพราะว่าเวลากลางคืนนั้น คือเวลาของการปรากฏขึ้นของความชั่วทั้งหลาย อย่างที่ปรากฏในซูเราะฮ์อัลฟะลัก เพราะในซูเราะฮ์อัลฟะลักนั้น มีการกล่าวถึงความชั่วร้ายของเวลากลางคืน ดังที่ได้ถูกแจกแจงและได้ถูกอธิบายไว้ในการอรรถาธิบายซูเราะฮ์นี้ ซึ่งเราได้อธิบายไปแล้วในการกล่าวอธิบายบรรดาซูเราะฮ์สั้น ๆ "กิศอรุลมุฟัศศ๊อล"

และด้วยการปิดท้ายที่สมบูรณ์ด้วยกับบทรำลึกนี้จึงกลายเป็นว่าบรรดาอัซก๊ารยามเย็นนั้นมีจำนวนทั้งหมดสิบสองบท และในส่วนของอัซก๊ารยามเช้ามีทั้งหมดสิบสามบท

และบรรดาอัซก๊ารที่ให้อ่านทั้งในยามเช้าและยามเย็นก็มีจำนวนทั้งหมดสิบเอ็ดบท โดยแบ่งออกเป็นแปดบทที่สำนวนเหมือนกัน (ไม่มีการเปลี่ยนแปลงสำนวน-ผู้แปล) มีสามบทที่มีการเปลี่ยนแปลงสำนวน ซึ่งในตอนเช้ามีบทรำลึกที่กล่าวเฉพาะอยู่สองบทและในยามเย็นก็มีบทรำลึกที่ให้กล่าวเฉพาะอยู่หนึ่งบท

สแกนด้วย CamScanner

จึงกลายเป็นว่าบรรดาอัซก๊ารยามเช้าและยามเย็น โดยการพิจารณาการมีส่วนร่วมในทั้งสองช่วงเวลานั้น แบ่งออกเป็นสามประเภทด้วยกัน อันได้แก่ :

ประเภทที่หนึ่ง : บทรำลึกที่กล่าวทั้งในสองช่วงเวลา ซึ่งมีทั้งหมดสิบเอ็ดบทรำลึก

ประเภทที่สอง : บทรำลึกที่ให้กล่าวเฉพาะในยามเช้า ซึ่งมีอยู่สองบท

ประเภทที่สาม : บทรำลึกที่ให้กล่าวเฉพาะในยามเย็น ซึ่งมีอยู่หนึ่งบท

สแกนด้วย CamScanner

สแกนด้วย CamScanner

หมายเหตุผู้ประพันธ์

ตัวบท : ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

หมายเหตุ : ไม่ได้เป็นข้อผูกมัดบังคับว่าจะต้องกล่าวเรียงลำดับตามที่ได้ถูกกล่าวเรียงเอาไว้ เพราะจุดประสงค์ คือ : เป็นเพียงแค่การช่วยในการท่องจำเท่านั้น

หมายเหตุที่สอง : ใครก็ตามที่รักษาการอ่านอยู่เป็นกิจวัตรประจำวัน แล้วเขาเกิดลืมอ่าน หรือมีธุระที่วุ่นอยู่จนทำให้เขาไม่ได้อ่าน โดยไม่ได้เป็นผู้ที่ปล่อยปละเลยจนกระทั่งหมดเวลาของการอ่านอัซก๊าร ถ้าในกรณีนี้ก็ให้เขาอ่านอัซก๊ารหลังจากที่หมดเวลาไปแล้ว.

ประพันธ์โดย : ศอลิห์ อิบนุ อับดิลลาฮ์ อิบนุ หะมัด อัลอุศ็อยมีย์

ขออัลลอฮ์ทรงอภัยโทษให้แก่เขา แก่บิดามารดาของเขา แก่ครูบาอาจารย์ของเขา และแก่มุสลิมทั้งหมด ประพันธ์เสร็จสิ้นในตอนสายของวันอาทิตย์ที่ 19 ซุลฮิจญะฮ์ ฮิจญ์เราะฮ์ศักราช 1433 ณ เมืองริยาฎ ขออัลลอฮ์ทรงปกป้องรักษาเมืองนี้ให้เป็นเมืองของอัลอิสลามและอัซซุนนะฮ์.

สแกนด้วย CamScanner

คำอธิบาย : ผู้อธิบาย (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) กล่าวว่า :

ท่านผู้ประพันธ์ (ขออัลลอฮ์ทรงชี้แนะเขา) ได้ปิดท้ายสารของเขาด้วยการกล่าวถึงหมายเหตุสองประการที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอัซก๊าร

โดยหมายเหตุที่หนึ่งกล่าวไว้ว่า ***"ไม่ได้เป็นข้อผูกมัดบังคับว่าจะต้องกล่าวเรียงลำดับตามที่ได้ถูกกล่าวเรียงเอาไว้"*** หมายถึง บทอัซก๊ารที่ถูกเรียบเรียงไว้ในหนังสือเล่มนี้หรือเล่มอื่น ๆ

"เพราะจุดประสงค์ คือ : เป็นเพียงแค่การช่วยในการท่องจำเท่านั้น" หมายถึง การจัดเรียงรูปแบบของเนื้อหาให้ร่ายเรียงไปในรูปแบบหนึ่งรูปแบบใด ดังเช่นที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้หรือเล่มอื่น ๆ ดังนั้นจุดประสงค์หลักคือ เพื่อเป็นการช่วยเหลือการท่องจำ ซึ่งสิ่งนี้ก็คือเป้าหมายหลักที่ถูกสั่งใช้ให้กระทำตามหลักการศาสนา

เพราะบรรดาผู้ประพันธ์ในหมวดอัซก๊ารทั้งหลายนั้น เวลาที่พวกท่านได้จัดเรียงเนื้อหาหนังสือของเขาเป็นรูปแบบหนึ่งรูปแบบใด พวกท่านไม่ได้มีจุดประสงค์ที่จะให้การจัดเรียงของพวกท่านเป็นข้อผูกมัดทางหลักการศาสนาที่ต้องเป็นไปตามนี้ โดยที่จะต้องอ่านเริ่มที่บทรำลึกที่หนึ่งเป็นบทที่หนึ่ง บทที่สองก็ต้องอ่านเป็นลำดับที่สอง และบทที่สามก็ต้องอ่านเป็นลำดับที่สาม แต่ที่พวกท่านจัดเรียงนี้ ก็เนื่องจากความสอดคล้องระหว่างกันในบรรดาอัซก๊าร

และท่านก็เห็นได้ถึงความชัดเจนในเรื่องนี้ในบทอัซก๊ารแปดบทแรก เพราะทั้งแปดบทนั้นเป็นบทรำลึกที่มีสำนวนเดียวกันทั้งในยามเช้าและยามเย็น

ต่อมาก็คืออีกสามบทรำลึกถัดมา ความสอดคล้องของบทรำลึกนี้ก็มีให้เห็นอีกเช่นกัน เพราะเป็นบทรำลึกที่ให้อ่านทั้งในยามเช้าและยามเย็น

สแกนด้วย CamScanner

โดยมีการเปลี่ยนแปลงสำนวนเล็กน้อย

และในลำดับที่สามก็คือ บทรำลึกที่มีให้กล่าวเฉพาะในยามเช้าและบทรำลึกที่มีให้กล่าวเฉพาะในยามเย็น

และบรรดาผู้ประพันธ์หนังสือนั้น จุดประสงค์หลักของพวกท่าน คือการช่วยขยายความจริยธรรมคำสอนของหลักการศาสนาให้แก่ผู้คน โดยใช้วิธีการที่สะดวกและง่าย

และในส่วนของหมายเหตุข้อที่สอง : ที่ผู้ประพันธ์ได้ระบุไว้ก็คือ ***"ใครก็ตามที่รักษาการอ่านอยู่เป็นกิจวัตรประจำวัน"*** หมายถึง ใครก็ตามที่รักษาการอ่านอัซก๊ารต่าง ๆ เหล่านี้อยู่เสมอ จนกลายเป็นกิจวัตรหลักของเขา ***"แล้วเขาเกิดลืมอ่านหรือมีธุระที่วุ่นอยู่จนทำให้เขาไม่ได้อ่าน"*** เนื่องจากมีตัวขัดขวางระหว่างเขากับการอ่านอัซก๊าร

"โดยไม่ได้เป็นผู้ที่ปล่อยปะละเลย" กล่าวคือ ลืมอ่านโดยไม่ได้เกิดจากความละเลยและจงใจทิ้ง ***"จนกระทั่งหมดเวลาของการอ่านอัซก๊าร ถ้าในกรณีนี้ก็ให้เขาอ่านอัซก๊าร หลังจากที่หมดเวลาไปแล้ว"*** หมายถึง เขาก็มีสิทธิ์ที่จะอ่านบรรดาอัซก๊ารต่าง ๆ ที่เขาอ่านเป็นประจำ ถึงแม้จะหมดเวลาของการอ่านอัซก๊ารไปแล้วก็ตาม

เช่น หากว่ามีใครคนหนึ่งเกิดมีธุระสำคัญหลังละหมาดฟัจญ์ร์ แล้วเขาก็รีบออกจากมัสยิดภายหลังจากที่ละหมาดฟัจญ์ร์เสร็จเพื่อไปจัดการธุระของเขา แล้วธุระของเขาที่ไปจัดการนั้นก็ทำให้ลืมอ่านอัซก๊ารยามเช้า ซึ่งเขาก็ไม่ได้นึกถึงเลย นอกจากพอเข้าเวลาฎุฮาหลังจากที่ดวงอาทิตย์ขึ้นสูงไปแล้ว เขาถึงเพิ่งนึกขึ้นได้ ถ้าเป็นแบบนี้ก็ให้เขากล่าวบทอัซก๊ารต่าง ๆ ในเวลาที่นึกขึ้นได้

แต่**การชดใช้ซุนนะฮ์ต่าง ๆ ซึ่งส่วนหนึ่งของซุนนะฮ์เหล่านี้ก็คือ**

สแกนด้วย CamScanner

การอ่านอัซก๊ารต่าง ๆ นั้น ถูกวางเงื่อนไขอยู่บนสองประการต่อไปนี้ :

ประการที่หนึ่ง : บ่าวคนนั้นจะต้องเป็นคนที่เคยชินกับการกระทำซุนนะฮ์นั้นและเป็นผู้ที่รักษาอยู่เป็นประจำ

ตัวอย่างเช่น หากเขาเป็นคนที่ทำซุนนะฮ์นั้นแค่ครั้งเดียว ถ้าเป็นแบบนี้หลักการศาสนาก็ไม่อนุญาตให้เขาปฏิบัติซุนนะฮ์นั้นในตอนที่หมดเวลาไปแล้ว หมายความว่า หากมีใครคนหนึ่งเขาไม่เคยอ่านอัซก๊ารยามเช้าเลยนอกจากมาอ่านในเวลาสายแล้ว ถ้าในกรณีนี้ก็ไม่อนุญาตให้เขาอ่านอัซก๊ารยามเช้าในเวลาสาย เพราะคือซุนนะฮ์ที่เวลานั้นสิ้นสุดไปแล้ว

และประการที่สอง : การชดใช้นั้นจะต้องไม่ได้เกิดจากการละเลยไม่สนใจ

หมายความว่า บ่าวคนนั้นก็จะต้องเป็นคนที่หมดหนทางจริง ๆ และไม่ได้จงใจทิ้ง เพราะถ้าในกรณีที่เขาเลือกจะทิ้งการอ่านอัซก๊ารทั้ง ๆ ที่เขานึกขึ้นได้และมีความสามารถ การทำแบบนี้มันก็คือการทิ้งอิบาดะฮ์ (อย่างตั้งใจ-ผู้แปล) จนกระทั่งหมดเวลา

และฐานเดิมของเรื่องนี้ก็คือ : บรรดาอิบาดะฮ์ที่ผูกมัดกับเวลาที่ตายตัวนั้น จำเป็นที่จะต้องปฏิบัติในเวลาของอิบาดะฮ์เหล่านี้ และเมื่อใดที่หมดเวลาของอิบาดะฮ์ตัวนั้นแล้ว สิ่งนี้ก็จะนับว่าเป็นซุนนะฮ์ที่หมดเวลาไปแล้ว จึงไม่มีคำสั่งจากหลักการศาสนาให้เขาทำการชดใช้ นอกจากในกรณีที่หมดหนทางจริง ๆ จากตัวอย่างของผู้ที่เราได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ว่าเขามีเหตุจำเป็น ทั้งจากการหลงลืมหรือมีกิจอันใดก็ตามที่มาตัดขวางเขาจากสิ่งดังกล่าว

และบทรำลึกที่เราไม่ได้นำมากล่าวในนี้จากบรรดาอัซก๊ารต่าง ๆ นั้นก็เพราะว่า : บางบทรำลึกที่ไม่ได้นำมากล่าวไว้ สาเหตุนั้นมาจากว่ามัน

สแกนด้วย CamScanner

ไม่มีสายรายงานปรากฏ และบางบทรำลึกที่ไม่ได้นำมากล่าวไว้ก็เพราะเหตุผลทางด้านการวิเคราะห์ตัวบท ทั้งจากอัซการยามเช้าและยามเย็น ตัวอย่างเช่น หะดีษของท่านอบูมัสอู๊ด อัลอันศอรีย์ ﷺ ที่มีรายงานไว้ว่า **"สองอายะฮ์สุดท้ายของซูเราะฮ์บะเกาะเราะฮ์นั้น ใครคนใดที่ได้อ่านในตอนกลางคืน ทั้งสองอายะฮ์นี้ก็เป็นที่พอเพียงแก่เขาแล้ว"** หะดีษนี้มีปรากฏอยู่ใน "อัศเศาะฮีฮัยน์ (บุคอรีย์และมุสลิม)" ดังนั้น ถ้าในด้านสายรายงานนั้นเศาะเฮียะห์ แต่ในด้านการวิเคราะห์ตัวบทนั้น : สองอายะฮ์สุดท้ายนี้คือส่วนหนึ่งจากอัซการของเวลากลางคืน และเวลากลางคืนมันมีเวลาที่กว้างกว่ายามเย็น

ฉะนั้น ในบางครั้งการละทิ้งบางบทรำลึกก็เพราะเป็นเรื่องของการวิเคราะห์ตัวบทและบางครั้งก็อาจจะเพราะในเรื่องของตัวสายรายงาน

แต่ทว่า สิ่งที่สมควรอย่างยิ่งที่จะต้องสำทับไว้ก็คือ : ไม่เป็นที่สมควรที่จะต้องเข้มงวดต่อผู้คนในเรื่องของสายรายงานในหมวดของอัซการ เพราะฐานเดิมของบทรำลึกนั้นคือการซิกรุลลอฮ์โดยทั่วไป และส่วนหนึ่งจากหลักฐานในเรื่องนี้ก็คือหะดีษที่เราได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านี้ว่า ท่านนบี ﷺ นั้นท่านจะรำลึกถึงอัลลอฮ์อยู่ตลอดเวลา

ดังนั้นแล้ว ฐานเดิมของสิ่งที่ผู้คนมีการขัดแย้งกันในเรื่องของสายรายงานว่าสายรายนี้เศาะเฮียะห์หรือเฎาะอีฟนั้นก็คือ : การผ่อนปรนในเรื่องนี้ แต่ว่า หากมีใครที่ต้องการประพันธ์งานประพันธ์ที่รวบรวมอัซการที่เศาะเฮียะห์อย่างเดียว หรืออัซการที่เขาให้ทัศนะว่ามันเศาะเฮียะห์นั้นก็ไม่มีปัญหาแต่อย่างใด แต่การที่จะมาเข้มงวดในการสั่งห้ามในอัซการที่ผู้คนมีการเห็นต่างกันถึงสถานะว่าเศาะเฮียะห์หรือเฎาะอีฟนั้น การทำแบบนี้เป็นสิ่งที่ไม่บังควร เพราะฐานเดิมของเรื่องก็คือ การสนับสนุนให้มี

สแกนด้วย CamScanner

การซิกรุลลอฮ์ โดยเป็นคำสั่งทางด้านบทบัญญัติ เพราะมีอายะฮ์และหะดีษจำนวนมาก ที่กล่าวสรรเสริญการซิกรุลลอฮ์โดยทั่วไป

และโดยเฉพาะสิ่งที่ผู้คนกระทำกันเป็นกิจวัตร และเป็นการกระทำที่กระทำต่อ ๆ กันมา ดังนั้น ใครคนหนึ่งจึงอย่าได้เข้มงวดจนเกินเหตุต่อผู้คนในเรื่องนี้เพราะบทว่าด้วยเรื่องของการซิกรุลลอฮ์นั้นกว้างมาก และถ้างานประพันธ์ของเขาจะอิงเฉพาะแค่ที่เศาะเฮียะห์หรือแค่ที่หะซัน[8] นั้นก็ไม่มีปัญหาแต่อย่างใดที่ผู้คนจะยึดงานประพันธ์นั้นเป็นแนวทางเอาไว้

และนี่คือส่วนสุดท้ายของการอธิบายหนังสือเล่มนี้ ตามความเหมาะสมของจุด ๆ นี้

การสรรเสริญทั้งมวลนั้นเป็นกรรมสิทธิ์ของอัลลอฮ์ พระผู้อภิบาลแห่งสากลโลก และขออัลลอฮ์ทรงประสาทพรและความสันติให้แก่บ่าวและร่อซูลของพระองค์ มูฮัมหมัดและผู้เจริญรอยตามท่าน และบรรดาศอฮาบะฮ์ของท่านทุกคนด้วยเถิด.

[8] หมายถึง สถานะของหลักฐานที่ถูกต้องรองลงมาเศาะเฮียะห์-ผู้แปล

สแกนด้วย CamScanner

อธิบายเสร็จสิ้นอย่างสมบูรณ์ภายในมัจญ์ลิสเดียว
ในคืนวันเสาร์ที่ 15 เดือนญุมาดัลอาคิเราะฮ์ ฮิจญ์เราะฮ์ศักราช 1438
ในมัสยิดมุศอับ อิบนุ อุมัยร์ ณ เมืองริยาฎ

สแกนด้วย CamScanner

การรำลึกถึงอัลลอฮ์

คือ หนึ่งในอิบาดะฮ์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุด
ทั้งยังเป็นสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงทำให้เป็นเรื่องง่ายสำหรับบ่าว
หากมนุษย์คนใดที่ลิ้นของเขายังคงขยับได้
เขาก็ย่อมสามารถทำอิบาดะฮ์นี้ได้เช่นกัน

น่าเศร้าที่ผู้คนส่วนมากต่างละเลยและขาดวินัย
ในการรักษา **"บทรำลึกยามเช้าและยามเย็น"**
ทั้ง ๆ ที่คำสั่งใช้ดังกล่าว ถูกส่งมาเพื่อความง่ายดาย
และจำนวนไม่น้อยที่ขาดความเข้าใจในสิ่งที่ตนกล่าว

หนังสือที่ทรงคุณค่าเล่มนี้ ถูกประพันธ์และอธิบายโดย
ท่านเชค ดร. ศอลิห์ อิบนุ อับดิลลาฮ์ อิบนุ
หะมะดิน อัลอุศ็อยมีย์ (หะฟิศอฮุ้ลลอฮ์)

ซึ่งอธิบายความหมายของบทรำลึกยามเช้าและยามเย็น
เพื่อให้พวกเราได้ตระหนักรู้ถึงความหมายและคุณค่า
และทำให้ทุก ๆ การใคร่ครวญเป็นอย่างสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

สแกนด้วย CamScanner